

भारत का राजपत्र
The Gazette of India
भारतनुं राजपत्र

दसावारण

EXTRAORDINARY

असाधारण

भाग-४ खण्ड-१

PART VIII Section 1

भाग C नियम-१

प्राधिकारसे प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

प्राधिकारसे प्रकाशित

सं. 1] नई दिल्ली, बुधवार, 9 सितम्बर, 1987/2 भाद्र, 1909 (शक) [खण्ड-४
No. 1] NEWDELHI, WEDNESDAY 9, SEPTEMBER 1987/2, BHADRA, 1909 (SAKA) [VOL-4
खंड. १] नवी दिल्ली, बुधवार, ८ सप्टेंबर, १९८७/२ भाद्र, १९०९ (शक) [विष्वम-४

इस भागमें जिन पृष्ठ संख्या दी जाती हैं, जिससे की यह अलग संकलन के रूपमें रखा जा सके।

Separate paging is given to this Part in order that it
may be filed as a separate compilation.

मा भागने अलग पाना नंबर आपेक्षा छे, जेव्ही ते अलग संग्रह तरोके शार्क्ष करो याहाम.

विधि और न्याय मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, 9 सितम्बर, 1987 / 2 भाद्र, 1909 (शक)

(1) दि रजिस्ट्रेशन एकट, 1908 (सन 1908 का 16) और (2) दि एर (प्रिवेन्शन एन्ड कन्ट्रोल ओफ पोल्पशन) एकट, 1981 (सन 1981 का 14) के निम्नलिखित गुजराती अनुवाद राष्ट्रपति के प्राधिकारसे प्रकाशित किये जाते हैं और प्राधिकृत अनुवाद (केन्द्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (सन 1973 का 50) की धारा 2 के खण्ड (क) के अधीन ये गुजराती भाषामें उनके प्राधिकृत अनुवाद समझे जाएंगे।

(Price : Rs. 5-00)

MINISTRY OF LAW AND JUSTICE

(LEGISLATIVE DEPARTMENT)

New Delhi, dated 9th September, 1987/2 Bhadra, 1909 (Saka)

The translations in Gujarati of (1) The Registration Act, 1908 (16 of 1908) and (2) The Air (Prevention and Control of Pollution) Act, 1981 (14 of 1981) are hereby published under the authority of the President and shall be deemed to be authorised translations thereof in Gujarati under clause (a) of section 2 of the Authorised Translations (Central Laws) Act, 1973 (50 of 1973).

વિધિ અને ન્યાય મંત્રાલય

(વિધાયી વિભાગ)

નવી ટિલ્હી, દમી સ્પષ્ટેમબર, ૧૯૮૭/૨ લાદ્દ, ૧૯૦૯ (શક)

(૧) ધી રજિસ્ટ્રેશન એકટ, ૧૯૦૮ (સન ૧૯૦૮નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૬) અને (૨) ધી એર (પ્રિવેન્થન એન્ડ કંટ્રોલ ઓફ પોલ્યુશન) એકટ, ૧૯૮૧ (સન ૧૯૮૧નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૪) નું ગુજરાતી ભાષાંતર આથી રાષ્ટ્રપતિના પ્રાધિકાર હેઠળ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે અને અધિકૃત ભાષાંતરો (કન્ટ્રોલ કાયદા) અધિનિયમ, ૧૯૭૩ (સન ૧૯૭૩નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૫૦)ની કલમ ૨ના ખાડ (ક) હેઠળ તે, તેનું અધિકૃત ગુજરાતી ભાષાંતર છે એમ ગણ્યાશે:-

સૂચિ.

INDEX

અધિનિયમનું નામ

પૃષ્ઠાંક

Name of the Act

PAGE No.

૧. રજિસ્ટ્રેશન અધિનિયમ, ૧૯૦૮ (સન ૧૯૦૮નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૬)

1. The Registration Act, 1908 (16 of 1908).. 1

૨. એર (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૧ (સન ૧૯૮૧નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૪)

2. The Air (Prevention and Control of Pollution) Act, 1981 (14 of 1981) .. 31

હવા (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૧.

અનુક્રમણિકા

પ્રકરણ ૧

પ્રારંભિક

કુલાંક

૧. ટૂંકી સંઝા, વ્યાપિત અને આરંભ.
૨. વ્યાખ્યા.

પ્રકરણ ૨

હવા પ્રદૂષણના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે કેન્દ્રીય અને રાજ્ય બોર્ડ.

૩. હવા પ્રદૂષણના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું કેન્દ્રીય બોર્ડ.
૪. પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનાં રાજ્ય બોર્ડ, હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનાં રાજ્ય બોર્ડ તરીકે રહેશે.
૫. રાજ્ય બોર્ડની રચના.
૬. કેન્દ્રીય બોર્ડ સંઘ પ્રદેશોમાં રાજ્ય બોર્ડની સત્તાઓ વાપરવા અને કાર્યો બજાવવા બાબત.
૭. સભ્યોની સેવાની બોલ્ડીઓ અને શરતો.
૮. જેરલાયકાતો.
૯. સભ્યોની જગ્ગા ખાલી પડવા બાબત.
૧૦. બોર્ડની બઢકો.
૧૧. સમિનિયોની રચના.
૧૨. આમુક હેતુઓ માટે બોર્ડ સાથે વહિનિયોના કામચલાઉ સહયોગ બાબત.
૧૩. બોર્ડમાં ખાલી જગ્ગા પડવાથી કાર્યો અથવા કાર્યવાહી અમાન્ય ઠરશે નહિ.
૧૪. રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય સચિવ અને અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓ.
૧૫. સત્તાની સોંપણી.

પ્રકરણ ૩

બોર્ડનાં સત્તા અને કાર્યો

૧૬. કેન્દ્રીય બોર્ડનાં કાર્યો.
૧૭. રાજ્ય બોર્ડનાં કાર્યો.
૧૮. આદ્યો આપવાની સત્તા.

પ્રકરણ ૪

હવાનું પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ.

૧૯. હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારો જહેર કરવાની સત્તા.
૨૦. ઓટોમોબાઈલ્સમાંથી થતાં ઉત્સર્જન માટે ધોરણ સુનિશ્ચિત કરવા સૂચનો આપવાની સત્તા.
૨૧. અમૃક ઔદ્યોગિક ખાનાના ઉપયોગ પર નિયંત્રણ.
૨૨. ઉદ્યોગ વગેરે ચલાવતી વિકિતઓને, રાજ્ય બોર્ડ દરાવેલા ધોરણ કરતાં વધુ પ્રમાણમાં હવા પ્રદૂષકોનું ઉત્સર્જન કરવા દેવું નહિ.
૨૩. અમૃક બાબતોમાં રાજ્ય બોર્ડને તથા બીજી એજન્સીઓને માહિતી આપવા બાબત.
૨૪. દાખલ થવાની અને તપાસણી કરવાની સત્તા.
૨૫. માહિતી મેળવવાની સત્તા.
૨૬. હવા અથવા ઉત્સર્જનના નમૂના લેવાની સત્તા અને તે સંબંધમાં અનુસરવાની કાર્યરીતિ.
૨૭. કલમ ૨૬ હેઠળ લીધેલા નમૂનાના પૃથક્કરણના પરિણામના અહેવાલો.
૨૮. રાજ્ય હવા પ્રયોગશાળા.
૨૯. પૃથક્કરણ.
૩૦. પૃથક્કરણના અહેવાલો.
૩૧. અપીલો.

પ્રકરણ ૫

હું, હિસાબો અને ઓડિટ

૩૨. કન્દ્ર સરકારના શાળા.
૩૩. બોર્ડનું હું.
૩૪. અંદાજ્યપત્ર.
૩૫. વાર્પિક અહેવાલ.
૩૬. હિસાબો અને ઓડિટ.

પ્રકરણ ૬

શિક્ષા અને કાર્યરીતિ.

૩૭. કલમ ૨૧(૫) અથવા કલમ ૨૨ની જોગવાઈઓનું અથવા અધિનિયમ હેઠળ બહાર પાઠેવા હુકમો કે આદેશાનું પાલન કરવામાં ચૂક.
૩૮. અમૃક કાર્યો માટે શિક્ષા.
૩૯. અધિનિયમની અમૃક જોગવાઈઓના ઉલ્લંઘન માટે શિક્ષા.
૪૦. કંપનીઓએ કરેલા ગુના.

૪૧. સરકારી વિભાગોમાં કરેલા ગુના.
૪૨. શુદ્ધબુદ્ધિથી લીધેલાં પગલાંનું રક્ષણ.
૪૩. ગુનાની વિચારણા.
૪૪. બોર્ડના સભ્યો, અધિકારીઓ અને કર્મચારીઓ રાજ્ય સેવકો ગણાણે.
૪૫. અહેવાલા અને પત્રકો પૂરા પાડવા બાબત.
૪૬. હક્કુમતનો બાધ.

પ્રકાશન ૭

પ્રકાર્ષણ

૪૭. રાજ્ય બોર્ડને પદચ્યુત કરવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા.
 ૪૮. પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ હેઠળ રચાયેલ કેન્દ્રીય બોર્ડ અથવા રાજ્ય બોર્ડની પદચ્યુતિની બાબતમાં ખાસ જેનગવાઈ.
 ૪૯. અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ રાજ્ય બોર્ડનું વિસર્જન.
 ૫૦. અનુસૂચિ સુધારવાની સત્તા.
 ૫૧. રિઝિસ્ટર રાખવા બાબત.
 ૫૨. અન્ય કાયદાઓની અસર.
 ૫૩. નિયમો કરવાની કેન્દ્ર સરકારની સત્તા.
 ૫૪. નિયમો કરવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા..
- અનુસૂચિ.

હવા (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૧

(સન ૧૯૮૧નો અધિનિયમ ક્રમાંક ૧૪)

[૨૮મી માર્ચ, ૧૯૮૧.]

[સન ૧૯૮૧ના ડિસેમ્બર મહિનાની ૩૧મી તારીખે અમલમાં હોય તે પ્રમાણે]

હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અને તે ઓછું કરવા માટે, ઉપર્યુક્ત હેતુઓ સિદ્ધ કરવાના હેતુથી બોર્ડની સ્થાપના માટે, તેને લગતાં સત્તા અને કાર્યો એવા બોર્ડને સંપવા અને આપવા માટે અને તે સાથે સંકળાયેલી બાબતો માટે જોગવાઈ કરવા બાબત અધિનિયમ.

જૂન ૧૯૭૨માં સ્ટેકહોમ ખાતે ભરાયેલી, માનવ પર્યાવરણ અંગેના સંયુક્ત શાસ્ત્ર સંમેલન, જેમાં ભારતે ભાગ લીધી હતો તેમાં, એવા નિયંત્રણ વેવામાં આથવા હતા કે પૃથ્વીના પ્રાકૃતિક સાધનો જેમાં અન્ય બાબતો સાથે હવાના ગુણ્યમો જગતવા અને હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણના સમાવેશ થાય છે તેની જગતણી માટે, યોગ્ય પગલાં બેવાં;

અને ઉપર્યુક્ત નિયંત્રણ હવાની ગુણવત્તા જગતવા અને હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણને લગતા હોય તેટલે ચુંધી, તેનો અમલ કરવાનું જરૂરી જગ્યાયું છે;

ભારતના ગણ રાજ્યના બગ્રીસમા વર્ષમાં સંસદે નીચેનો અધિનિયમ કર્યો છે. :—

પ્રકરણ ૧

પ્રારંભિક

૧. (૧) આ અધિનિયમ, “હવા (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૧” કહેવાશે.

દૂરી સંશા, વ્યાપક
અને આરંભ.

(૨) તે સમગ્ર ભારતને વાગું પડે છે.

(૩) કેન્દ્ર સરકાર રાજ્યપત્રમાં, જહેરનામાથી નક્કી કરે તે તારીખે તે અમલમાં આવશે.

૨. આ અધિનિયમમાં સંદર્ભથી અન્યથા અપેક્ષિત ન હોય તો,—

વ્યાપ્તાત

(ક) “હવા પ્રદૂષકો” એટલે વાતાવરણમાં ઘન, પ્રવાહી અથવા ગેસયુક્ત પદાર્થની એવી સંદર્ભા કે જે માનવ, અન્ય જીવીત પ્રાણી અથવા વનસ્પતિ અથવા મિલકત અથવા પર્યાવરણ માટે હાનિકારક હોય અથવા હાનિકારક હોવાના સંબંધ હોય;

(ખ) “હવા પ્રદૂષણ” એટલે, કોઈ હવા પ્રદૂષક વાતાવરણમાં હોવાની સંભાવના;

(ગ) “મંજૂર કરેલ સાધન” એટલે, કોઈ જવાલાગ્રાહી પદાર્થ બાળવા માટે અથવા કોઈ ધૂણી, જેસ અથવા રનકુલિવાળા પદાર્થ ઉત્પન્ન કરવા કે વાપરવા માટે વપરાતા અને આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે રાજ્ય બોર્ડ મંજૂર કરેલ કોઈ સાધન સામગ્રી અથવા યંત્ર;

(ધ) “મંજૂર કરેલ બળતણું” એટલે આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે રાજ્ય બોર્ડ મંજૂર કરેલ કોઈ બળતણું;

(ય) “ઓટોમોબાઇલ” એટલે એવું કોઈ વાહન જે ચલાવવા માટે અન્તર્દેહન ઓનિજન દ્વારા અથવા થકિત ઉત્પાદિત કરતી કોઈપણ પદ્ધતિથી બળતણ બાળને શક્તિ ઉત્પન્ન થતી હોય;

(ઝ) “બોર્ડ” એટલે કેન્દ્રીય બોર્ડ અથવા રાજ્ય બોર્ડ;

(ઝ) “કેન્દ્રીય બોર્ડ” એટલે, પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ની કલમ ૩ હેઠળ રચાયેલું, પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ માટેનું કેન્દ્રીય બોર્ડ;

(ઝ) “ચીમણી” માં અન્તર્ગત દ્વારા અથવા નિકાસવાળી એવી કોઈ સંરચના કે જેમાંથી અથવા જે દ્વારા કોઈ હવા પ્રદૂષકો બહાર નીકળી શકે;

(૨) “નિયંત્રણ સાધન” એટલે, કોઈ હવા પ્રદૂષકના ગુણવત્તા અને ઉત્સર્જનની રીતનું નિયંત્રણ કરવા માટેનાં કોઈ સાધન, યુક્તિન, સાધનસામશી અથવા પદ્ધતિ અને તેમાં, કોઈ ઔદ્યોગિક ખાનના કાર્યક્રમ સંચાલનની આત્મી માટે વપરાતી કોઈ યુક્તિનો સમાવેશ થાય છે;

(૩) “ઉત્સર્જન” એટલે, કોઈ ચીમની, નળી અથવા પાઈપ અથવા અન્ય કોઈ બહિમર્મણ દ્વારા બહાર નીકળતો કોઈ ઘન અથવા પ્રવાહી અથવા જેસ યુક્ત પદાર્થ;

(૪) “ઔદ્યોગિક ખાન” એટલે કોઈપણ ઔદ્યોગિક અથવા વ્યાપારી હેતુઓ માટે વપરાતો અને વાતાવરણમાં કોઈ હવા પ્રદૂષક બહાર કાઢતો કોઈપણ ખાનનું;

(૫) “સભ્ય” એટલે યથાપ્રસંગ, કેન્દ્રીય બોર્ડ અથવા રાજ્ય બોર્ડનો કોઈ સભ્ય અને તેમાં તેના અધ્યક્ષનો સમાવેશ થાય છે;

(૬) કોઈ કારખાના અથવા જગાના સંબંધમાં “કાર્યાધ્યક્ષ” એટલે કારખાના અથવા જગાના કામકાજ ઉપર નિયંત્રણ રાખતી હોય તેવી વ્યક્તિ અને સદરહુ કામકાજ મેનેજરનું એજન્ટને સોંપવામાં આવે, ત્યારે તે એજન્ટ કારખાના અથવા જગાના કાર્યાધ્યક્ષ છે એમ ગણાયે;

(૭) “ઠારોવેલું” એટલે, યથાપ્રસંગ, કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારે આ અધિનિયમ હેઠળ કરેલા નિયમોથી દરાવેલું;

(૮) “રાજ્ય બોર્ડ” એટલે—

(૧) જે રાજ્યમાં પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ અમલમાં હોય અને રાજ્ય સરકારે તે રાજ્ય માટે, તે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડ રચ્યું હોય તે રાજ્યના સંબંધમાં સદરહુ રાજ્ય બોર્ડ; અને

સન
૧૯૭૪
નો દટ્ટો

(૨) અન્ય કોઈ રાજ્યના સંબંધમાં આ અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ રાજ્ય સરકારે રચેલું હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું રાજ્ય બોર્ડ.

પ્રકરણ ૨

હવા પ્રદૂષણના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે કેન્દ્રીય અને રાજ્ય બોર્ડ

હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું કેન્દ્રીય બોર્ડ

૩. પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ની કલમ ૩ હેઠળ સન
રચાયેલ પાણી પ્રદૂષણના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું કેન્દ્રીય બોર્ડ, તે અધિનિયમ હેઠળ તેનાં સત્તા વાપરવા અને કાર્યો બજાવવાને બાધ ન આવે તે રીતે, આ અધિનિયમ હેઠળ હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું સત્તા વાપરવાને અને કાર્યો બજાવવશે.

હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું રાજ્ય બોર્ડ,
હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું રાજ્ય બોર્ડ

૪. જેમાં પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ અમલમાં હોય અને રાજ્ય સરકારે તે રાજ્ય માટે તે અધિનિયમની કલમ ૪ હેઠળ પાણી પ્રદૂષણના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડ રચ્યું હોય તેવા કોઈપણ રાજ્યમાં, આંદું રાજ્ય બોર્ડ, આ અધિનિયમની કલમ ૫ હેઠળ રચેલું હવા પ્રદૂષણના નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું રાજ્યબોર્ડ ગણાયે અને તદ્દનુસાર પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું તે રાજ્ય બોર્ડ, તે અધિનિયમ હેઠળ તેની સત્તા વાપરવાને અને કાર્યો બજાવવાને બાધ ન આવે તે રીતે, આ અધિનિયમ હેઠળ હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનાં રાજ્ય બોર્ડની સત્તા વાપરશે અને કાર્યો બજાવશે.

ચંચળ બોર્ડની રચના:

૫. (૧) જેમાં પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ અમલમાં ન હોય અથવા તે અધિનિયમ અમલમાં હોય પરંતુ રાજ્ય સરકારે તે અધિનિયમ હેઠળ પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડની રચના કરી ન હોય તેવા કોઈપણ રાજ્યમાં, રાજ્ય સરકાર, પોતે રાજ્યત્રમાં જહેરનામાથી નકદી કરે તેવી તારીખથી, જહેરનામામાં નિર્હિંદુ કરવામાં આવે તેવા નામનું, હવા પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેનું રાજ્ય બોર્ડ નીમણે અને તે આ અધિનિયમ હેઠળ તે બોર્ડને મળેલી સત્તા વાપરશે અને તે બોર્ડને સંપેલા કાર્યો બજાવશે.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ રચેલું રચના રાજ્ય બોર્ડ નીચેના સભ્યોનું બનશે :—

(૩) અધ્યક્ષ, પર્યાવરણ વિષયક રક્ષણને લગતી બાબતોના સંબંધમાં ખાસ શાન અથવા પ્રત્યક્ષ અનુભવ ધરાવતી હોય એવી વ્યક્તિ હોવી જરૂરી, જેની નિયુક્તિન રાજ્ય સરકાર કરશે:

પરંતુ અધ્યક્ષ, રાજ્ય સરકારને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે પૂર્ણકાલિક અથવા અંશકાલિક રહેશે.

(બ) રાજ્ય સરકારને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે પાંચ કરતાં વધુ ન હોય તેટલી સંખ્યાના અધિકારીઓ, જેમની નિયુક્તિ, તે સરકારનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે રાજ્ય સરકાર કરશે;

(ગ) રાજ્ય સરકારને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે પાંચ કરતાં વધુ ન હોય તેટલી સંખ્યાની વક્તિત્વો, જેમની નિયુક્તિ રાજ્ય સરકાર રાજ્યની અંદર કાર્ય કરતાં સ્થાનિક સત્તામંડળોના સભ્યોમાંથી કરશે;

(ધ) રાજ્ય સરકારને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે ત્રૈ કરતાં વધુ ન હોય તેટલી રાજ્યના બિન-સરકારી સભ્યો, જેમની નિયુક્તિ કૃપિ, મન્દ્યોદ્યોગ અથવા ઉદ્યોગ અથવા વ્યાપાર અથવા શમના હિતનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા અથવા તે સરકારનાં અભિપ્રાય મુજબ જેનું પ્રતિનિધિત્વ થયું જોઈએ તેવા અન્ય કોઈ પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે રાજ્ય સરકાર કરશે;

(ઘ) રાજ્ય સરકારને યોગ્ય લાગે તે પ્રમાણે ત્રૈ કરતાં વધુ ન હોય તેટલી રાજ્યના બિન-સરકારી સભ્યો, જેમની નિયુક્તિ કૃપિ, મન્દ્યોદ્યોગ અથવા ઉદ્યોગ અથવા વ્યાપાર અથવા શમના હિતનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા અથવા તે સરકારનાં અભિપ્રાય મુજબ જેનું પ્રતિનિધિત્વ થયું જોઈએ તેવા અન્ય કોઈ પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે રાજ્ય સરકાર કરશે;

(ઇ) પર્યાવરણ વિષયક રક્ષણને લગતી બાબતોના સંબંધમાં પ્રત્યક્ષ અનુભવ ધરાવતા અને વહીવટી અનુભવ ધરાવતા એક પૂર્ણક્વિક સભ્ય-સચિવ, જેની નિમણું રાજ્ય સરકાર કરશે:

પરંતુ રાજ્ય સરકારે સભ્યો ગેરી ઓછામાં ઓછા બે સભ્યોને લવાના ગુણવત્ત્વોની સુધારણા અથવા લવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિર્માણ અથવા તે ઓછું કરવાને લગતી બાબતોના સંબંધમાં ખાસ શાન અથવા પ્રત્યક્ષ અનુભવ હોવાની ભાતરી કરવી જોઈશે.

(૩) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલું દરેક રાજ્ય બોર્ડ, પેટા-ક્લબમ (૧) હેઠળ બહાર પાડવા જાહેરનામામાં રાજ્ય સરકારે નિર્હિત કરેલા નામનું સંસ્થાપિત મંડળ રહેશે, તેને શાશ્વત ઉત્ત્યાપિકાર અને સામાન્ય સિક્કો રહેશે અને તેનો આ અધિનિયમની જેગાઈઝોને અધીન રહીને મિલકત સંપાદિત કરવાની અને તેનો નિકાલ કરવાની અને કરાર કરવાની સત્તા રહેશે અને સદરહુ નામથી તે દાવો માંડી શકશે અને તેના ઉપર દાવો માંડી શકાશે.

૩. સંધ્ય પ્રદેશ માટે કોઈ રાજ્ય બોર્ડ રીત્યા શકાશે નહિ અને સંધ્ય પ્રદેશના સંબંધમાં કેન્દ્રીય બોર્ડ, તે સંધ્ય પ્રદેશ માટે, આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ રાજ્ય બોર્ડની સત્તા વાપરશે અને તેના કાર્યો બજાવશે:

પરંતુ કોઈ સંધ્યપ્રદેશના સંબંધમાં કેન્દ્રીય બોર્ડ, આ ક્લબ હેઠળ તેનાં તમામ સત્તા અને કાર્યો અથવા તે પેરી કોઈપણ સત્તા અને કાર્ય કેન્દ્ર સરકાર નિર્હિત કરે તેવી વક્તિને અથવા વક્તિત્વોના મંડળને સૌંપી શકશે.

કેન્દ્રીય બોર્ડ સંધ્ય પદ્ધતોમાં રાજ્ય બોર્ડની સત્તાઓ વાપરવા અને કાર્યો બજાવવા બાબત.

૭. (૧) આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ અન્યથા છાયાં હોય તે સિવાય, આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય-સચિવ સિવાયના કોઈ રાજ્ય તેમની નિયુક્તિ રાજ્યપત્રમાં જાહેર કરવામાં આવે તે તારીખથી નાશની મુદ્દત સુધી હોદ્દી ધરાવશે:

સભ્યોની સેવાની મૌલીકો અને શરતો.

પરંતુ કોઈ સભ્ય તેના હોદ્દાની મુદ્દત પૂરી થઈ હોય તે ધીંતાં તેના અનુગામી હેઠ્થે સંભાળે નહિ ત્યાં સુધી, હોદ્દી ધરાવવાનું ચાલુ થાયશે.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના અને ક્લબ મ પ ની પેટા-ક્લબમ (૨) ના ખંડ (૫) અથવા ખંડ (૩) હેઠળ નિયુક્ત કરાયેલા સભ્યના હોદ્દાની મુદ્દત, ચથાપ્રસંગ, તે રાજ્ય સરકાર હેઠળ અથવા જેની રૂએ તેની નિયુક્તિ થઈ હોય તેવી રાજ્ય સરકારની માલિકીની, તેના નિર્માણ હેઠળની અથવા જેના દ્વારા તેનો વહીવટ થતો હોય તે કંપની અથવા કોઈપણ હેઠળ હોદ્દો ધરાવતો બંધ થાય કે તરતજ પૂરી થશે.

(૩) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય-સચિવ સિવાયના કોઈ સભ્ય કોઈપણ સમયે,—

(૪) અધ્યક્ષના કિસ્સામાં રાજ્ય સરકારને; અને

(૫) અન્ય કોઈ કિસ્સામાં, રાજ્ય બોર્ડના અધ્યક્ષને,

સંબંધીને પોતાની સહીથી પોતાના હોદ્દાનું કોઈપણ સમયે લેખિત રાજ્ઞનાનું આપી શકશે અને અધ્યક્ષની અથવા બીજી સભ્યની બેઠક, તેમ થયે ભાલી પડે.

(૬) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય-સચિવના સભ્યો, જો તે, રાજ્ય બોર્ડના અલિપ્રાય મુજબ પૂર્તું હોય તેવાં કરાયું વિના રાજ્ય બોર્ડની લાગલાગટ નાણ બેકોડમાં ગેરહાનર હોય તો અથવા ક્લબ મ પ ની પેટા-ક્લબમ (૨) ના ખંડ (૩) હેઠળ તેની નિયુક્ત કરાયામાં આવે ત્યારે તે સ્થાનિક સત્તામંડળનો સભ્ય હોનો બંધ થાય તો તેની બેઠક ભાલી પડી હોવાનું ગણુશે અને ભાલી રીતે ભાલી પડેલી બેઠક બે પેરીના એક કિસ્સામાં, રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જાહેરનામથી નિર્હિત કરે તેવી તારીખથી અમલી બનશે.

(૫) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડમાં આકાશિક ખાલી જગ્યા નવેસરથી નિયુક્તિ કરીને ભરવામાં આવશે અને ખાલી જગ્યા ભરવા માટે નિયુક્ત કરેલી વ્યક્તિ, જે મુદ્દત માટે તે સહ્યની જગ્યાએ નિયુક્ત કરવામાં આવી હોય તે સહ્યની બાકી રહેલી મુદ્દત માટેજ હેઠો ધરાવશે.

(૬) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના સહ્ય હેર નિયુક્તિ માટે પાત્ર ગણ્યાશે પરંતુ જે કરતાં બધું અવધિ માટે નહિ.

(૭) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના (સહ્ય-સચિવ સિવાયના) અધ્યક્ષ અને બીજા ભાલ્યોની સેવાની બીજી બોલીઓ અને શરતો, હશવામાં આવે તેવી રહેશે.

૬. (૧) જે કોઈ વ્યક્તિ—

(ક) કોઈપણ સમયે નાદાર છી હોય અથવા તેને નાદાર હશવામાં આવી હોય; અથવા

(ખ) અસ્થિર મગજની હોય અને સક્ષમ ન્યાયાલયે તેવી હોવાનું જાહેર કર્યું હોય; અથવા

(ગ) રાજ્ય સરકારના અભિપ્રાય પ્રમાણે નૈતિક અધઃપત્રના ગુના બદલ દેખિત હોય અથવા દેખિત છી હોય; અથવા

(ઘ) આ અધિનિયમ હેઠળના ગુના માટે દેખિત હોય અથવા કોઈ સમયે દેખિત હશવામાં આવી હોય; અથવા

(ય) હવાની ગુણવત્તા સુધારવા માટે અથવા હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા માટે યંત્ર સામગ્રી, ઔદ્યોગિક પ્રક્રિયા, નિયંત્રક સાધનસામગ્રી અથવા અન્ય કોઈ સાધન બનાવવા, વેચવા અથવા ભાડે આપવાનો ધર્મી ચલાવતી કોઈ પેઢી અથવા કંપનીમાં પોતે અથવા કોઈ ભાગીદાર મારફત પ્રયોગ કે પરોક્ષ રીતે કોઈ હિસ્સો અથવા હિત હશવાની હોય; અથવા

(ઝ) હવાની ગુણવત્તા સુધારવા માટે અથવા હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા માટે, કાર્યક્રમનો અમલ કરવા માટે બોર્ડ સાથે અથવા બોર્ડ રચનાર સરકાર સાથે અથવા રાજ્યમાંના કોઈ સ્થાનિક સત્તામંડળ સાથે અથવા સરકારની માલિકીના, તેનાં નિયંત્રણ હેઠળના અથવા તેના દ્વારા જેણો બહીપટ થતો હોય તે કંપની કે કોરોરેશન સાથે કરાર કરનાર કોઈ કંપની અથવા પેઢીની રિઝેક્ટર અથવા સેકેટરી, મેનેજર અથવા અન્ય પગારાદાર અધિકારી અથવા કમ્બિયારી હોય, અથવા

(ઝી) રાજ્ય સરકારના અભિપ્રાય મુજબ જેણે સહ્ય તરીકે પોતાના હોદાનો એવી રીતે દુરૂપયોગ કર્યો હોય કે જેણી રાજ્ય બોર્ડમાં ચાલુ રહેવાનું આમ જનતાના હિતમાં અહિતકર હોય,

તે વ્યક્તિ, આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડની સહ્ય થઈ શકશે નહિ.

(૨) રાજ્ય સરકાર વેખિત હુકમ કરીને, જે કોઈ સહ્ય, પેટા-કલમ (૧)માં જણાવેલી કોઈ ગેરલાયકાતને પાત્ર હોય અથવા થયો હોય તેને દૂર કરશે :

પરંતુ સંબંધિત સહ્યને તે સામે કરાયું દર્શાવવાની વાજાં તક આપવામાં આવી હોય તે સિવાય, કલમ હેઠળ દૂર કરવામાં આવ્યો હોય તે સહ્ય, યથાપ્રસંગ, તેનો અનુગ્રામી હેઠો સંબંધી નહિ તાં સુધી, હેઠો ધરાવવાનું ચાલુ રાખવા અથવા સહ્ય તરીકે હેર નિયુક્તિ માટે પાત્ર ગણ્યાશે નહિ.

(૩) કલમ અની પેટા-કલમ (૧) અથવા પેટા-કલમ (૬)માં ગમે તે મજાકર હોય તે છતાં, આ કલમ હેઠળ દૂર કરવામાં આવ્યો હોય તે સહ્ય, યથાપ્રસંગ, તેનો અનુગ્રામી હેઠો સંબંધી નહિ તાં સુધી, હેઠો ધરાવવાનું ચાલુ રાખવા અથવા સહ્ય તરીકે હેર નિયુક્તિ માટે પાત્ર ગણ્યાશે નહિ.

૭. આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડનો કોઈ સહ્ય, કલમ ૮માં નિર્દિષ્ટ કરેલી ગેરલાયકાતો પેડી કોઈપણ ગેરલાયકાતને પાત્ર બને તો તેની બેદક ખાલી પરંતે.

૮૦. (૧) આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે બોર્ડ, દર ત્રણ મહિને ઓછામાં ઓછું એકબાર મળશે અને તેની બેદકોમાં કામકાજ ચલાવવાના સંબંધમાં હશવામાં આવે તેવા કાર્યરીતિના નિયમોનું પાલન કરશે :

પરંતુ અધ્યક્ષના અભિપ્રાય પ્રમાણે તાકીદના પ્રકારનું કોઈ કામકાજ ચલાવવાનું હોય તો તે, ઉપર્યુક્ત હૈતુ માટે પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા સમયે, બોર્ડની બેઠક બોલાવી શકશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળની બેઠકોની કાર્યનોંધની નકલો કેન્દ્રીય બોર્ડને અને સંબંધિત રાજ્ય સરકારને, રખાના કરવામાં આવશે.

૧૧. (૧) બોર્ડ, પૂરેપૂરા સભ્યોની અથવા અંશતઃ સભ્યોની અને અંશતઃ અન્ય વ્યક્તિઓની બનેલી અને પોતાને યોગ્ય લાગે તેવા હેતુ અથવા હેતુઓ માટે પોતાને યોગ્ય લાગે તેટલી સમિતિઓ રચી શકશે.

(૨) આ કલમ હેઠળ રચાયેલી સમિતિ, દશાવવામાં આવે તેવા સમયે અને સ્થળે મળશે અને પોતાની બેઠકોમાં કામકાજ ચલાવવા સંબંધમાં દશાવવામાં આવે તેવા કાર્યરીતિના નિયમોનું પાલન કરશે.

(૩) બોર્ડના સભ્યો સિવાયના સમિતિના સભ્યોને, બોર્ડની બેઠકોમાં હાજરી આપવા અને બોર્ડના અન્ય કોઈ કામમાં હાજર રહેવા માટે, દશાવવામાં આવે તેવાં ફી અને ભથ્યાં આપવામાં આવશે.

૧૨. (૧) બોર્ડ, આ અધિનિયમ હેઠળનાં તેનાં કાર્યો પૈકી કોઈ કાર્ય બજાવવામાં જે વ્યક્તિની સહાય અને સહાય તે લેવા માગતું હોય તે કોઈ વ્યક્તિની સહાય પૈકે તેવી રીતે અથવા તેવા હેતુ માટે સહાયાગ કરી શકશે.

(૨) કોઈપણ હેતુ માટે પેટા-કલમ (૧) હેઠળ બોર્ડ સાથે સહયોગ કરનાર કોઈ વ્યક્તિને તે હેતુ સાથે સંગત હોય એવી બોર્ડની ચર્ચામાં ભાગ લેવાનો હક રહેશે પરંતુ તેને, બોર્ડની બેઠકમાં મત આપવાનો હક રહેશે નહિએ અને અન્ય કોઈ હેતુ માટે તે બોર્ડના સભ્ય તરીકે રહેશે નહિએ.

(૩) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ બોર્ડ સાથે સહયોગ કરનાર કોઈ વ્યક્તિની દશાવવામાં આવે તેવાં ફી તથા ભથ્યાં મેળવવાને હક્કદાર રહેશે.

૧૩. બોર્ડનાં અથવા તેની કોઈ સમિતિનાં કોઈ કાર્ય અથવા કાર્યવાહી સામે, યથાપ્રસંગ, બોર્ડ અથવા એવી સમિતિમાં કોઈ ખાલી જગ્યા અથવા તેની રચનામાં કોઈ ખામી હોવાને કારણે જ વાંચા ઉછાવી શકશે નહિએ. બોર્ડમાં ખાલી જગ્યા પરદવાથી કાર્યો અથવા કાર્યવાહી અમાન્ય હરથે નહિએ.

૧૪. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય-સચિવની સેવાની બોલીઓ અને શરતો, દશાવવામાં આવે તેવાં રહેશે.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા હોય કે ન હોય તેવા રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય-સચિવ, દશાવવામાં આવે તેવી સત્તા વાપરશે અને ફરજી બજાવશે.

(૩) આ અર્થે રાજ્ય સરકાર કરે તેવા નિયમોને અધીન રહીને, રાજ્ય બોર્ડ, આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલું હોય કે ન હોય તોપણું, આ અધિનિયમ હેઠળનાં પોતાનાં કાર્યો કાર્યક્ષમ રીત બજાવવા માટે પોતે આવશ્યક શરૂ તેઠલા અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓ નીમી શકશે.

(૪) પેટા-કલમ (૩) હેઠળ નીમેલા રાજ્ય બોર્ડના (સભ્ય-સચિવ સિવાય) અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓની નિમણૂકની પદ્ધતિ, સેવાની શરતો અને પગાર ધોરણો આ અધિનિયમ હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ કરેલા વિનિયોગથી નક્કી કરવામાં આવે તેવાં રહેશે.

(૫) દશાવવામાં આવે તેવી શરતોને અધીન રહીને, આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ રાજ્ય બોર્ડ વખતોવખત કોઈ લાયકત ધરાવતી વ્યક્તિને, બોર્ડના સલાહકાર તરીકે નીમી શકશે અને પોતાને યોગ્ય લાગે તેવાં પગાર અને ભથ્યાં અથવા ફી તેને આપી શકશે.

૧૫. રાજ્ય બોર્ડ સામાન્ય અથવા ખાસ હુકમથી, હુકમનાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી શરતો અને મર્યાદાઓ કોઈ હોય તો તેને અધીન રહીને, આ અધિનિયમ હેઠળ પોતાને જરૂરી લાગે તેવાં પોતાનાં સત્તા અને કાર્યો બોર્ડના અધ્યક્ષને અથવા સભ્ય-સચિવને અથવા અન્ય કોઈ અધિકારીને ચોંપી શકશે.

પ્રકરણ ૩

બોર્ડનાં સત્તા અને કાર્યો

અન ૧૯૭૪ અધિનિયમ, ૧૯૭૪	૧૬. (૧) આ અધિનિયમની કોગાઈઓને અધીન રહીને અને પાત્રી (પ્રદૂષણ નિવારણસૂચનાને નિયંત્રણ) કેન્દ્રીય બોર્ડના કાર્યો
એ દ ટ્રી	

મુખ્ય કાર્યો એ રહેશે કે હવાની ગુણવત્તા સુધારવી અને દેશમાં હવા પ્રદૂષણનું નિવારણ અને નિયંત્રણ કરવું અથવા તે ઓછું કરવું.

(૨) ખાસ કરીને અને પૂર્વવર્ત્તી કાર્યોની વ્યાપકતાને બાધ આવ્યા વિના, કેન્દ્રીય બોર્ડ—

(ક) હવાની ગુણવત્તા સુધારવા અને હવા પ્રદૂષણનું નિવારણ અથવા નિયંત્રણ કરવા અથવા તે ઓછું કરવાને લગતી કોઈ બાબત અંગે કેન્દ્ર સરકારને સલાહ આપી શકશે;

(ખ) હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા માટે આપોજન કરી શકશે અને રાજ્ય-વાપી કાર્યક્રમનો અમલ કરાવી શકશે;

(ગ) રાજ્ય બોર્ડની પ્રવૃત્તિઓનું સંકલન કરી શકશે અને તેમની વચ્ચેના વિવાદોનો નિર્ણય કરી શકશે;

(ધ) રાજ્ય બોર્ડને ટેકનિકલ સહાય અને માર્ગદર્શન પૂરાં પાડી શકશે. હવા પ્રદૂષણની સમસ્યા અને હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવાને લગતી અન્વેષણ અને સંશોધન કરી શકશે અને તેને પુરસ્કૃત કરી શકશે;

(ય) હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા માટેના કાર્યક્રમમાં રેકેલી અથવા રોકાનારી વ્યક્તિગ્રૂપોની તાલીમ માટે કેન્દ્રીય બોર્ડ નિર્દિષ્ટ કરે તેવી બોલીઓ અને શરતોએ આપોજન અને વિવસ્થા કરી શકશે;

(જ) હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા સંબંધી વ્યાપક કાર્યક્રમનું જન-સંપર્કના માધ્યમ દ્વારા આપોજન કરી શકશે;

(ઝ) હવા પ્રદૂષણને લગતી ટેકનિકલ અને આંકડાકીય માહિતી અને તેના અસરકારક નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા માટે વિચારેલા ઉપાયો એકત્ર કરી શકશે, તેનું સંકલન કરી શકશે અને તે પ્રસિદ્ધ કરી શકશે અને હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવાને લગતા નિયમસંગ્રહા, સંહિતા અથવા માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરી શકશે;

(ક) હવાની ગુણવત્તા માટેનું વોયાજ ઠરાવી શકશે;

(લ) હવા પ્રદૂષણને લગતી બાબતોના સંબંધમાં માહિતી એકત્ર કરી શકશે અને તેનો પ્રચાર કરી શકશે;

(દ) ઠરાવવામાં આવે તેવાં બીજાં કાર્યો બજાવી શકશે.

(૩) કેન્દ્રીય બોર્ડ, આ કલમ હેઠળ પોતાનાં કાર્યો કોઈ કાર્ય પોતે નીમેલી સમિતિઓ પેઢી કોઈ સમિતિને સામાન્યતાની અથવા ખાસ રીતે સાંચી શકશે.

(૪) કેન્દ્રીય બોર્ડ—

(ક) આ અધિનિયમ હેઠળ પોતાનાં કાર્યો પેઢી કોઈ કાર્ય પોતે નીમેલી સમિતિઓ પેઢી કોઈ સમિતિને સામાન્યતાની અથવા આપોજન કરવા માટે પોતાને જરૂરી લાગે તેવી બીજી બાબતો કરી શકશે અને તેવાં બીજાં કાર્યો બજાવી શકશે.

(ખ) પોતાનાં કાર્યો યોગ્ય રીતે અદા કરવા માટે અને સામાન્ય રીતે આ અધિનિયમનાં હેતુઓ સિદ્ધ કરવા માટે પોતાને જરૂરી લાગે તેવી બીજી બાબતો કરી શકશે અને તેવાં બીજાં કાર્યો બજાવી શકશે.

રાજ્ય બોર્ડનાં
કાર્યો.

૧૭. (૧) આ અધિનિયમની લોગોની અધીન રહીને અને પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ હેઠળ પોતાનાં કાર્યો કોઈ હોય તો તે બજાવવાને બાધ આવે નહિ તે રીતે રાજ્ય બોર્ડનાં કાર્યો નીચે પ્રમાણે રહેશે—

સન
૧૯૭૪
નો
૬૪૦

(ક) હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા માટેના વ્યાપક કાર્યક્રમનું આપોજન કરવું અને તેના અમલની ખાતરી કરવી;

(ખ) હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અને તે ઓછું કરવા સંબંધી કોઈપણ બાબત અંગે રાજ્ય સરકારને સલાહ આપવી;

(ગ) હવા પ્રદૂષણને લગતી માહિતી એકત્ર કરવી અને તેનો પ્રચાર કરવો;

(૮) હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવાને લગતા કાર્યક્રમોમાં રોકાયેલી અથવા રોકાનારી વ્યક્તિઓની તાલીમનું આયોજન કરવામાં કેન્દ્રીય બોર્ડ સાથે સહયોગ કરવો અને તેને લગતા જનસપર્ક શિક્ષણ કાર્યક્રમનું આયોજન કરવું;

(૯) કોઈ નિયંત્રક સાધન, ઓદ્યોગિક ખ્લાન્ટ અથવા ઉત્પાદન પ્રક્રિયાની તમામ વાજબી સમયે તપાસણી કરવી અને હવા પ્રદૂષણના નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવા માટેના પગલાં બેવીને પોતાને જરૂરી લાગે તેવા આદેશો તેવી વ્યક્તિઓને હુકમ કરીને આપવા;

(૧૦) પોતાને જરૂરી લાગે તેવા ગાળાઓએ હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારોનું નિરીક્ષણ કરવું, તેમાંની હવાની ગુણવત્તા આકારવી અને ઓવા વિસ્તારોમાં હવા પ્રદૂષણનું નિવારણ, નિયંત્રણ કરવા અથવા તે ઓછું કરવા માટેના પગલાં બેવાં;

(૧૧) કેન્દ્રીય બોર્ડ સાથે વિચાર વિનિમય કરીને અને કેન્દ્રીય બોર્ડ હવાની ગુણવત્તા માટે દ્રાવકોની ધ્યાનમાં લઈને, ઓદ્યોગિક ખ્લાન્ટોની અને ઓટોમોબાઈલ્સમાંથી વાતાવરણમાં હવા પ્રદૂષકોના ઉત્સર્જન માટે અથવા વહાસુ કે વિમાન ન હોય તેવા ગમે તે પ્રકારનાં અન્ય કોઈ સાધનમાંથી વાતાવરણમાં કોઈ હવા પ્રદૂષકો છોડવા માટેના ધોરણે દ્રાવકા :

પરંતુ ઓવા ઓદ્યોગિક ખ્લાન્ટમાંથી વાતાવરણમાં હવા પ્રદૂષકોના ઉત્સર્જનની ગુણવત્તા અને મિશાણને અનુલખીને જુદા જુદા ઓદ્યોગિક ખ્લાન્ટો માટે, આ ખાડ હેઠળ, ઉત્સર્જન માટે જુદાં જુદાં ધોરણે દ્રાવકી શકીશે ;

(૧૨) જેનાથી હવા પ્રદૂષણ થવાનો સંભવ હોય તેવો કોઈ ઉદ્યોગ ચલાવવા માટે કોઈ જગા અથવા સ્થાનની અનુકૂળતા સંબંધી રાજ્ય સરકારને સહાય આપવી;

(૧૩) કેન્દ્રીય બોર્ડ અથવા રાજ્ય સરકાર તરફથી દ્રાવકામાં આવે અથવા વખતોવખત સોંપવામાં આવે તેવાં બીજાં કાર્યો બજાવવાં;

(૧૪) પોતાનાં કાર્યો યોગ્ય રીતે બજાવવા અને સામાન્યતાઃ આ અધિનિયમના હેતુઓ સિદ્ધ કરવા માટે પોતે જરૂરી ગણે તેવી બીજી બાબતો કરવી અને તેવાં બીજાં કાર્યો બજાવવાં.

(૧૫) રાજ્ય બોર્ડ, આ કલમ હેઠળ પોતાનાં કાર્યો કાર્યક્રમતાથી બજાવી શકે તે માટે પ્રયોગશાળા અથવા પ્રયોગશાળાઓ સ્થાપી શકીશે અથવા માન્ય કરી શકીશે.

૧૮. આ અધિનિયમ હેઠળ પોતાનાં કાર્યો બજાવતી વખતે—

આદેશો આપવાની સત્તા.

(૧) કેન્દ્રીય બોર્ડ, કેન્દ્રીય સરકાર તેને આપે તેવા વેખિત આદેશોનું પાવન કરવા બંધાયેલું રહેશે; અને

(૨) દરેક રાજ્ય બોર્ડ, કેન્દ્રીય બોર્ડ અથવા રાજ્ય સરકાર તેને આપે તેવા વેખિત આદેશોનું પાવન કરવા બંધાયેલું રહેશે :

પરંતુ રાજ્ય સરકારે આપેલો આદેશ, કેન્દ્રીય બોર્ડ આપેલા આદેશ સાથે આસ્થાની હોય તે પ્રસંગે ને બાબત કેન્દ્ર સરકારને તેના નિર્ણયાર્થ લખી મેકલવામાં આવશે.

પ્રકરણ ૪

હવા પ્રદૂષણનું નિવારણ અને નિયંત્રણ

૧૯. (૧) રાજ્ય સરકાર, રાજ્ય બોર્ડ સાથે વિચાર વિનિમય કરીને, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે રાજ્યની અંદરના કોઈ વિસ્તાર કે વિસ્તારોને દ્રાવવામાં આવે તે રીતે હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તાર કે વિસ્તારો તરીકે જહેર કરી શકેશે.

હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારો જહેર કરવાની સત્તા.

(૨) રાજ્ય સરકાર, રાજ્ય બોર્ડ સાથે વિચાર-વિનિમય કર્યા પછી, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી—

(૩) કોઈ હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારનું વિસ્તારનું કરીને કે તેમાં ધરાયો કરીને ફેરફાર કરી શકેશે;

(૪) જેમાં એક અથવા વધારે વિધમાન હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારો અથવા તેના કોઈ ભાગ કે ભાગોનું વિવિન્કરણ કરવામાં આવે તેવો કોઈ નવો હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તાર જહેર કરી શકેશે.

(૩) રાજ્ય સરકારનો રાજ્ય બોર્ડ સાથે વિચાર વિનિમય કર્યા પણી એવો અભિપ્રાય થાય કે હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તાર અથવા તેના કોઈ ભાગમાં મંજૂર કરેલ બળતણ સિવાયબાં કોઈપણ બળતણના ઉપયોગ કરવાથી હવા પ્રદૂષણ થશે અથવા થવાનો સંભવ છે તો, તે રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, જહેરનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી (જહેરનામાની પ્રસિદ્ધિની તારીખથી ગ્રાસ મહિના કરતાં ઓછી ન હોય તેવી) તારીખથી એવા વિસ્તાર અથવા તેના ભાગમાં એવા બળતણનો ઉપયોગ કરવાની મનાઈ કરી શકશે.

(૪) રાજ્ય સરકાર રાજ્ય બોર્ડ સાથે વિચાર વિનિમય કર્યા પણી રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી એવા આદેશ કરી શકશે કે, જહેરનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી તારીખથી માન્ય સાધન નિયંત્રણ કોઈ સાધન, હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારમાં આવેલી જગાઓમાં વાપરી શકશે બલ્લા :

૫

પરંતુ હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારના જુદા જુદા ભાગો માટે અથવા જુદા જુદા જ્ઞાપનોના ઉપયોગ માટે જુદી જુદી તારીખો નિર્દિષ્ટ કરી શકશે.

(૫) રાજ્ય બોર્ડ સાથે વિચાર વિનિમય કર્યા પણી રાજ્ય સરકારનો એવો અભિપ્રાય થાય કે કોઈ હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારમાં અથવા તેના ભાગમાં (બળતણ ન હોય તેવા) કોઈ પદાર્થ બાળવાથી હવાનું પ્રદૂષણ થશે અથવા થવાનો સંભવ છે તો તે રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, એવા વિસ્તારમાં કે તેના ભાગમાં આવે પદાર્થ બાળવાની મનાઈ કરી શકશે.

ઓટોમોબાઈલસમાંથી
થતા ઉત્સર્જન માટે
ધારણ] સુનિશ્ચિત
કરવા સૂચનો આપ-
વાની સત્તા.

સન
૧૯૩૭
નો
૪૪૪

૨૦. કલમ ૧૭ની પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (૧) હેઠળ, ઓટોમોબાઈલસમાંથી હવા પ્રદૂષકોના ઉત્સર્જન માટે રાજ્ય બોર્ડ દ્વારા વૈપર્યેણું પાલન કરવામાં આવે છે તેની ખાતરી કરવા માટે, રાજ્ય સરકાર, રાજ્ય બોર્ડની સાથે વિચાર વિનિમય કરીને, મોટર વાહન અધિનિયમ, ૧૯૭૮ હેઠળ મોટર-વાહનોના રજિસ્ટ્રેશનના ઈન્યાર્જ સંબંધીત સત્તાધિકારીને, આવશ્યક લાગે તેવાં સૂચનો આપશે અને આવા સત્તાધિકારી, તે અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ કરેલા નિયમોમાં ગમે તે મજબૂર હોય છીના એવાં સૂચનોનું પાલન કરવાને બંધાગેલા રહેશે.

અભૂક ઔદ્યોગિક
પ્લાનટના ઉપયોગ
પર નિયંત્રણ.

૨૧. (૧) આ કલમની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, કોઈપણ વ્યક્તિ, રાજ્ય બોર્ડની પૂર્વ મંજૂરી વિના, અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ કોઈ ઉદ્યોગના હેતુ માટે હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારમાં કોઈ ઔદ્યોગિક પ્લાન્ટ ચલાવે નારે, એવી વ્યક્તિએ (એવી જહેરની તારીખથી ગ્રાસ મહિના કરતાં ઓછી ન હોય તેવી) મુદ્દની અંદર દ્વારા વાયવામાં આવે તેવી રીતે આ પેટા-કલમ હેઠળ અરજી કરવી જોઈશ અને એવી વ્યક્તિએ અરજી કરે ત્યારે, માર્ગલી સંમતિની ના પાડવામાં આવી ન હોય ત્થાં સુધી તે રાજ્ય બોર્ડની સંમતિથી એવા ઔદ્યોગિક પ્લાન્ટ ચલાવે છે એમ ગણાશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ, રાજ્ય બોર્ડની સંમતિ માટેની અરજીની સાથે દ્વારા વાયવામાં આવે તેવી હી હોબી જોઈશ અને તે અરજી દ્વારા વૈપર્યેણું નમ્નામાં કરવી જોઈશ અને તેમાં ઔદ્યોગિક પ્લાન્ટની વિગતો અને દ્વારા વાયવામાં આવે તેવી અન્ય વિગતો હોવી જોઈશે :

પરંતુ કોઈ વ્યક્તિ, કોઈ વિસ્તારને હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તાર તરીકે જહેર કરવામાં આવે તે પહેલાં, એવા વિસ્તારમાં અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ કોઈ ઉદ્યોગના હેતુસાનું કોઈ ઔદ્યોગિક પ્લાન્ટ ચલાવે નારે, એવી વ્યક્તિએ (એવી જહેરની તારીખથી ગ્રાસ મહિના કરતાં ઓછી ન હોય તેવી) મુદ્દની અંદર દ્વારા વાયવામાં આવે તેવી રીતે આ પેટા-કલમ હેઠળ અરજી કરવી જોઈશ અને એવી વ્યક્તિએ અરજી કરે ત્યારે, માર્ગલી સંમતિની ના પાડવામાં આવી ન હોય ત્થાં સુધી તે રાજ્ય બોર્ડની સંમતિથી એવા ઔદ્યોગિક પ્લાન્ટ ચલાવે છે એમ ગણાશે.

(૩) રાજ્ય બોર્ડ પેટા-કલમ (૧)માં ઉલ્લેખલી સંમતિ માટેની અરજીના સંબંધમાં પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી તપાસ કરી શકશે અને એવી કોઈ તપાસ કરતી વેળા દ્વારા વાયવામાં આવે તેવી કાર્યરીતિ અનુસરે.

(૪) પેટા-કલમ (૧)માં ઉલ્લેખલી સંમતિ માટેની અરજી મળ્યા પછી ચાર મહિનાની મુદ્દની અંદર, રાજ્ય બોર્ડ, લેઝિટ હુકમથી, માર્ગલી સંમતિ આપી શકશે અથવા ચલાવવા ધ્યાર્યું હોય તે જગામાં જોડવાં અને ચલાવવાં જોઈશે.

(૫) જેને, પેટા-કલમ (૪) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ સંમતિ આપી હોય તે દરેક વ્યક્તિએ, નીચેની શરતોનું પાલન કરણું જોઈશે:-

(૧) રાજ્ય બોર્ડ આ અર્થે મંજૂર કરે તેવાં વિગતવાર્ષનવાંના નિયંત્રણ સાધન સામગ્રી જ્યાં ઉદ્યોગ ચલાવવામાં આવતો હોય અથવા ચલાવવા ધ્યાર્યું હોય તે જગામાં જોડવાં અને ચલાવવાં જોઈશે;

(૨) વિદ્યમાન નિયંત્રણ સાધનસામગ્રી જો કોઈ હોય તો તેમાં રાજ્ય બોર્ડના આદેશો અનુસાર ફેરફાર કરવા અથવા તેના સ્થાને નવાં મૂકવાં જોઈશે;

(૩) ખંડ (૧) અથવા ખંડ (૨)માં ઉલ્લેખ કરેલા નિયંત્રણ સાધન સામગ્રી તમામ જ્યાં ચારું રિસ્ટિતિમાં રાજ્યવાં જોઈશે;

(૪) આ અર્થે રાજ્ય બોર્ડ મંજૂર કરે તે પ્રમાણેનાં વિગતવર્ણિનવાળી ચીમનીની જરૂર હોય ત્યારે તે તેવી જગ્યાઓમાં બાંધવી અથવા ફરી બાંધવી જોઈશે;

(૫) આ અર્થે રાજ્ય બોર્ડ નિર્દિષ્ટ કરે બેઠી બીજી શરતો; અને

(૬) ખંડો (૧), (૨) અને (૩)માં ઉદ્વેખ કરેલી શરતોનું આ અર્થે રાજ્ય બોર્ડ નિર્દિષ્ટ કરે તેટલી મુદ્દતની અદર પાલન કરવું જોઈશે :

પરંતુ આવા વિસ્તારને, હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તાર તરીકે જેણે કર્યાની તારીખની તરતદ્વારા પહેલાં અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ કોઈ ઉદ્યોગના હેતુ માટે કોઈ ઔદ્યોગિક ખાનાં હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારમાં ચલાવનાર કોઈ વ્યક્તિની બાબતમાં, તેવી રીતે નિર્દિષ્ટ કરેલી મુદ્દત છ મહિના કરતાં ઓછી હોલી જોઈશે નહિએ :

વધુમાં,—

(ક) ખંડ (૧) હેઠળ વિગતવર્ણન અનુસાર કોઈ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રી ગોઠવ્યા પછી; અથવા.

(ખ) ખંડ (૨) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડના આદેશો અનુસાર કોઈ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રીમાં ફેરફાર કર્યા પછી અથવા તેને બદલે બીજું મુક્યા પછી; અથવા

(ગ) ખંડ (૪) હેઠળ કોઈ ચીમનીનું બાંધકામ અથવા પુનઃ બાંધકામ કર્યા પછી,—

રાજ્ય બોર્ડની પૂર્વ-સંમતિથી હોય તે સ્પિવાય, યથાપ્રસંગ કોઈ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રી અથવા ચીમનીમાં ફેરફાર કરી શકશે નહિએ અથવા તેનું બાંધકામ અથવા પુનઃ બાંધકામ કરી શકશે નહિએ.

(દ) કોઈ ટેકનોલોજીકલ સુધારણાને લીધે અથવા અન્યથા રાજ્ય બોર્ડનો એવો અભિપ્રાય થાય કે પેટા-કલમ (૫)માં ઉદ્વેખ કરેલ તમામ અથવા તે પેટી કોઈ શરતમાં (કોઈ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રીમાં પૂર્ણતઃ અથવા અંશાત્મક ફેરફાર સહિત) ફેરફાર કરવાનું જરૂરી છે તો રાજ્ય બોર્ડ જે વ્યક્તિને સંમતિ આપવામાં આવી હોય તેને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી આવી તમામ કે કોઈ શરતમાં ફેરફાર કરશે અને તેમ થયે, તે વ્યક્તિન તેવી રીતે ફેરફાર કરેલી શરતોનું પાલન કરવા બંધાયેલી રહેશે.

(૭) જેને રાજ્ય બોર્ડ પેટા-કલમ (૪) હેઠળ સંમતિ આપી હોય તે વ્યક્તિ, ઉદ્યોગમાંનો તેનો હિતસંબંધ અનો કોઈ વ્યક્તિને તબદીલ કરે ત્યારે, એવી સંમતિ, એવી અન્ય વ્યક્તિને આપેલી ગણ્યાયે અને તેને શક્તાત્મક આત્મિય જીવનની અધીન રહીને તે આપવામાં આવી હોય તે નમામ શરતોનું પાલન કરવા તે બંધાયેલ રહેશે.

૨૨. કોઈ હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારમાં, અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ કોઈ ઉદ્યોગ ચલાવતી અથવા કોઈ હવા પ્રદૂષકોનું ઉત્સર્જન થાય અથવા અફક્સમાન કે અન્ય આણખાર્ય કાર્ય કે બનાવને લીધે ઉત્સર્જન થવાની દિલેશ્વત હાય ત્યારે જગ્યાની અથવા થવાની દિલેશ્વત હાય તે જગ્યાનો હવાબો ધરાવતી વ્યક્તિને તરત જ આવા બનાવની હક્કીકતની અથવા આવા બનાવની દિલેશ્વતની રાજ્ય બોર્ડને અને ધરાવવામાં આવે તેવા બીજા સત્તાવિકારીઓ અથવા એજન્સીઓને જાણ કરવી જોઈશે.

ઉદ્યોગ
ચલાવતી
વ્યક્તિની
ઓદે,
રાજ્ય બોર્ડ
ધરાવેલા
વધુ પ્રદૂષકોનું
ઉત્સર્જને
કરવા દર્દું
નહિએ.

૨૩. (૧) જ્યારે કોઈ હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારમાં, રાજ્ય બોર્ડ ધરાવેલા વિશે કરતાં વધુ પ્રમાણમાં કોઈ હવા પ્રદૂષકનું ઉત્સર્જન થાય અથવા અફક્સમાન થાય અથવા અણખાર્ય કાર્ય થાય અથવા અફક્સમાન થાય અથવા અણખાર્ય કાર્ય કે બનાવને લીધે ઉત્સર્જન થવાની દિલેશ્વત હાય અથવા થવાની દિલેશ્વત હાય તે જગ્યાનો હવાબો ધરાવતી વ્યક્તિને તરત જ આવા બનાવની હક્કીકતની અથવા આવા બનાવની દિલેશ્વતની રાજ્ય બોર્ડને અને ધરાવવામાં આવે તેવા બીજા સત્તાવિકારીઓ અથવા એજન્સીઓને જાણ કરવી જોઈશે.

આનુક
બાબતોમાંની
રાજ્ય બોર્ડને તથા
બીજી એજન્સીઓને
માહિતી આપવા
બાબત.

(૨) પેટા-કલમ (૧)માં ઉદ્વેખ કરેલા પ્રકારના કોઈપણ બનાવની હક્કીકતની અથવા દિલેશ્વતની માહિતી મળે, પછી કે માહિતી તે પેટા-કલમ હેઠળ અથવા બીજી રીતે મળી હોય તોપણું, રાજ્ય બોર્ડ અને સત્તાવિકારીઓએ અથવા એજન્સીઓએ, આવાં હવા પ્રદૂષકોનું ઉત્સર્જન ઓછું કરવા માટે આવશ્યક હોય તેવાં ઉપચારાત્મક પગલાં બેબાધવાં જોઈશે.

(૩) પેટા-કલમ (૨)માં ઉદ્વેખખાં ઉપચારાત્મક પગલાં સંબંધી રાજ્ય બોર્ડ, સત્તાવિકારીએ અથવા એજન્સીએ કોઈ ખર્ચ કર્યો હોય તો તે (રાજ્ય સરકાર હુકમથી ધ્યાયે તેવા વાજાની દર) ખર્ચ માટેની માંગણી કરવામાં

આવે તે તારીખથી તે ચુક્કવવામાં આવે ત્યાં સુધીના રાજ્ય સહિત જમીન મહેસૂલની અથવા જાહેર માંગણાની બાકી તરીકે સંબંધિત વ્યક્તિની પાસેથી તે બોર્ડ, સત્તાધિકારી અથવા એજન્સી વસૂલ કરી શકશે.

દાખલ થવાની અને
તપાસની કરવાની
ક્રવાની
ક્રતા॥

૨૪. (૧) આ કલમની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, આ અર્થે રાજ્ય બોર્ડ સત્તા આપેલી કોઈ વ્યક્તિને, કોઈપણ સ્થળમાં પોતે જરૂરી ગણે તેવી સહાય સાથે તમામ વાજની સમયે, નીચેના હેતુઓ માટે દાખલ થવાનો અધિકાર રહેશે—

(ક) તેને સૌંપેલા રાજ્ય બોર્ડનાં કાર્યો પેકી કોઈ કાર્ય બજાવવાના હેતુ માટે;

(ખ) આવાં કોઈ કાર્યો બજાવવાના છે કે કેમ અને તેમ હોય તો કઈ રીતે તે બજાવવાના છે અથવા આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ કરેલા નિયમોની અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ બજાવેલી કોઈ નોટિસની, કરેલા કોઈ લુકમની, આદેશની અથવા આપેલાં કોઈ અધિકારપત્રની કોઈ જોગવાઈનું પાલન કરવામાં આવી રહ્યું છે કે પાલન કરવામાં આવ્યું છે કે કેમ તે નક્કી કરવાના હેતુ માટે;

(ગ) કોઈ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રી, ઔદ્યોગિક ખાનાં, રેકર્ડ, રન્જસ્ટર, દસ્તાવેજ અથવા અન્ય કોઈ મહત્વની વસ્તુની તપાસ કરવા અને તેની કસોટી કરવાના હેતુ માટે અથવા જગ્યામાં તેને એમ માનવાને કારણ હોય કે આ અધિનિયમ કે તે હેઠળ કરેલા નિયમો મુજબ કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે અથવા કરવામાં આવી રહ્યો છે અથવા થવાની તૈયારીમાં છે તેવી કોઈ જગ્યાની જડતી બેવા માટે અને તેને એમ માનવાને કારણ હોય કે આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ કરેલા નિયમો હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કોઈ ગુનો કયાના પુરાવો, તેવાં કોઈપણ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રી ઔદ્યોગિક ખાનાં, રેકર્ડ, રન્જસ્ટર, દસ્તાવેજ અથવા અન્ય મહત્વની વસ્તુમાંથી મળી શકે તેમ છે તો તેની જડતી બેવા માટે.

(૨) હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તારમાં, અનુસૂચિમાં નિર્દિષ્ટ કરેલ કોઈ ઉદ્યોગ ચલાવતી દરેક વ્યક્તિને, એને કોઈ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રી અથવા કોઈ ઔદ્યોગિક ખાનાં ચલાવતી દરેક વ્યક્તિને, પેટા-કલમ (૧) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ સત્તા આપેલી વ્યક્તિને, તે પેટા-કલમ હેઠળનાં કાર્યો બજાવવા માટે તમામ સહાય આપવાને બંધાયેલી રહેશે અને જો તે કોઈ વાજની હેતુ કે કારણ વિના તેમ ન કરે તો, આ અધિનિયમ હેઠળના ગુના માટે તે દોપિત ગણાશે.

(૩) જો કોઈ વ્યક્તિને, પેટા-કલમ (૧) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ સત્તા આપેલી કોઈ વ્યક્તિને, તેની ફરલે અદ્દ કરવામાં જાણી બુઝીને વિલબ કરે અથવા હરકત કરે તો, તે આ અધિનિયમ હેઠળના ગુના માટે દોપિત ગણાશે.

(૪) ફોન્ડારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૯૭૩ ની જોગવાઈઓ અથવા જમ્મુ અને કાશ્મીર રાજ્યના અથવા ફોન્ડારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ અમલમાં ન હોય તેવા કોઈ વિસ્તારના સંબંધમાં, તે રાજ્ય કે વિસ્તારમાં અમલમાં હોય તેવા કોઈ તત્ત્વસાન કાયદાની જોગવાઈઓ, શક્ય હોય તેટેબે સુધી, સદરહુ અધિનિયમની કલમ ૮૪ હેઠળ અથવા યથાપ્રસંગ સદરહુ કાયદાની તત્ત્વસાન જોગવાઈઓ હેઠળ કાઢેલા વોરંટના અધિકાર હેઠળ કરેલ કોઈ જડતી કે જન્તીને લાગુ પડે છે તેમ આ કલમ હેઠળની કોઈ જડતી કે જાતીને લાગુ પડેશે.

માહિતી મેળવવાની
ક્રતા॥

૨૫. ચોતાને સૌંપવામાં આવેલાં કાર્યો પાર પાડવાના હેતુ સારુ, રાજ્ય બોર્ડ અથવા તે અર્થે તેણે સત્તા, આપેલા કોઈ અધિકારી, કોઈ ઉદ્યોગ ચલાવતા અથવા કોઈ નિયંત્રણ સાધનસામગ્રી અથવા ઔદ્યોગિક ખાનાં ચલાવતા કાર્યક્ષમતા અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિની પાસેથી (વાતાવરણમાં ઉત્સર્જિત હવા પ્રદૂષકોના પ્રકારઅને એવા હવા પ્રદૂષકોના ઉત્સર્જનની સપાટી સંબંધી માહિતી સહિત) કોઈ માહિતી મંગાવી શકશે અને આવી માહિતીના ખરાપાણાની ખરાઈ કરવા માટે રાજ્ય બોર્ડને અથવા એવા અધિકારીને, જ્યાં આવા ઉદ્યોગ, નિયંત્રણ સાધન સામગ્રી અથવા ઔદ્યોગિક ખાનાં ચલાવવામાં અથવા સંચાલિત કરવામાં આવી રહ્યા હોય તેવી જગ્યાની તપાસ કરવાનો અધિકાર રહેશે.

હવા અથવા
ઉત્સર્જનના નમૂના
બેવાની સત્તા અને
તેના સંબંધમાં
અનુસરવાની
કાર્યરીતિ.

૨૬. (૧) રાજ્ય બોર્ડને અથવા આ અર્થે તેણે સત્તા આપેલા કોઈ અધિકારીને, પૃથક્કરણ કરવા માટે દરારવામાં આવે તે રીતે હવાનો અથવા કોઈ ચીમણી, ધૂમ-માર્ગ અથવા લુંગળા અથવા બૌજા કોઈપણ બહિરસ્માર્ગમાંથી થતા ઉત્સર્જનના નમૂના બેવાની સત્તા રહેશે.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ લીલેવા ઉત્સર્જનના નમૂનાના કોઈ પૃથક્કરણનું પરિણામ, પેટા-કલમ (૩) અને (૪)ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું હોય તે સિવાય, કોઈ કાનૂની કાર્યવાહીમાં પુરાવામાં ગ્રાધ રહેશે નહિં.

(૩) પેટા-કલમ (૪)ની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, પેટા-કલમ (૧) હેઠળ પૃથક્કરણ માટે ઉત્સર્જનનો નમૂનો બેવામાં આવે ત્યારે, નમૂનો બેનાર વ્યક્તિનાને—

(ક) દ્યાવવામાં આવે તેવા નમૂનામાં, પોતાના તેવી રીતે પૃથક્કરણ કરાવવાના હિચાદાની નોટિસ, કાર્યધક્ષ અથવા તેના એજન્ટ ઉપર ત્યાંજ બજાવવી જોઈશે;

(ખ) કાર્યધક્ષની અથવા તેના એજન્ટની હાજરીમાં પૃથક્કરણ માટે ઉત્સર્જનના નમૂના લેવા જોઈશે;

(ગ) પાત્ર કે પાત્રોમાં નમૂના મૂક્કાવવા જોઈશે અને તેની ઉપર નિશાની કરીને સીલ મારવું જોઈશે અને તેના ઉપર નમૂના લેવાર વ્યક્તિની કાર્યધક્ષ અથવા તેના એજન્ટ એ બન્નોએ સહી પણ કરવી જોઈશે;

(ધ) કલમ ૧૭ હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ દ્વારા સ્થાપિત અથવા માન્ય કરેલ પ્રયોગશાળામાં અથવા કાર્યધક્ષ અથવા તેના એજન્ટ ઉપર ખંડ (ક) હેઠળ નોટિસ બજાવવામાં આવે ત્યારે તેમના તરફથી તે આર્થ વિનંતી કરવામાં આવે તો કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સ્થાપેલી અથવા નિર્દિષ્ટ કરેલી પ્રયોગશાળામાં, પાત્ર કે પાત્રો વિના વિદંબ મોકલ્યી આપવાં જોઈશે.

(૪) ઉત્સર્જનનો નમૂનો, પેટા-કલમ (૧) હેઠળ પૃથક્કરણ માટે લેવામાં આવે અને નમૂનો લેવાર વ્યક્તિની કાર્યધક્ષ અથવા તેના એજન્ટ ઉપર, પેટા-કલમ (૩)ના ખંડ (ક) હેઠળ નોટિસ બજાવે ત્યારે,—

(ક) જે પ્રસંગે કાર્યધક્ષ અથવા તેનો એજન્ટ જાણી બુઝીને પોતે ગેરહાજર રહે તે પ્રસંગે, નમૂનો લેવાર વ્યક્તિને ઉત્સર્જનનો નમૂનો લઈને પૃથક્કરણ માટે પાત્ર કે પાત્રોમાં મૂક્કાવવો જોઈશે અને તેની ઉપર નિશાની કરીને સીલ મારવું જોઈશે અને નમૂનો લેવાર વ્યક્તિની તેની ઉપર સહી પણ કરવી જોઈશે; અને

(ખ) જે પ્રસંગે કાર્યધક્ષ અથવા તેનો એજન્ટ નમૂનો લેવાના સમેત હાજર હોય પરંતુ પેટા-કલમ (૩)ના ખંડ (ગ) હેઠળ દ્યાવ્યા પ્રમાણે ઉત્સર્જનના નમૂનાની નિશાનીવાળાં અને સીલ કરેલાં પાત્ર કે પાત્રો ઉપર સહી કરવાની ના પાડે તે પ્રસંગે, નિશાની કરેલા અને સીલ કરેલા પાત્ર કે પાત્રો ઉપર નમૂનો લેવાર વ્યક્તિને સહી કરવી જોઈશે,

અને પાત્ર અથવા પાત્રો, વિના વિદંબ પૃથક્કરણ માટે નમૂનો લેવાર વ્યક્તિને, કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સ્થાપેલી અથવા નિર્દિષ્ટ કરેલી પ્રયોગશાળામાં મોકલ્યાં જોઈશે અને બેચી વ્યક્તિને, કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ નિમાયેલા સરકારી પૃથક્કરણને, કાર્યધક્ષ અથવા તેના એજન્ટની મનસ્વી ગેરહાજરી વિષે અથવા યથાપ્રસંગ પાત્ર કે પાત્રો ઉપર સહી કરવાની ના પાડવા બાબત લેખિત જાણ કરવી જોઈશે.

૨૭. (૧) ઉત્સર્જનનો નમૂનો રાજ્ય બોર્ડ સ્થાપેલી અથવા માન્ય કરેલી પ્રયોગશાળામાં પૃથક્કરણ માટે મોકલ્યાં આવ્યો હોય ત્યારે, કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ નિમાયેલા બોર્ડ-પ્રકારે, નમૂનાનું પૃથક્કરણ કરવું અને એવા પૃથક્કરણનું અહેવાલ દ્યાવેલા નમૂનામાં ગ્રણ પ્રતેમાં રાજ્ય બોર્ડને રજૂ કરવો.

(૨) પેટા-કલમ (૧) હેઠળનો અહેવાલ મળે એટલે, અહેવાલની એક નકલ રાજ્ય બોર્ડ કલમ ૨૬માં ઉલ્લેખેલ કાર્યધક્ષને અથવા તેના એજન્ટને મોકલ્યો જોઈશે, બીજી નકલ તેની સામે કોઈ કાનુની કાર્યવાહી હથ ધર પામાં આવે તે પ્રસંગે નાયાલય સમક્ષ રજૂ કરવા માટે સાચવી રાખવી જોઈશે અને બીજી નકલ રાજ્ય બોર્ડ રાખવી જોઈશે.

(૩) જ્યારે કોઈ નમૂનો, કલમ ૨૬ની પેટા-કલમ (૩)ના ખંડ (ઘ) અથવા પેટા-કલમ (૪) હેઠળ તેમાં, જાણવાન પ્રયોગશાળામાં પૃથક્કરણ માટે મોકલ્યાં આવ્યો હોય ત્યારે, સદરહુ પેટા-કલમ (૪)માં ઉલ્લેખેલ સરકારી પૃથક્કરણ નમૂનાનું પૃથક્કરણ કરવું અને પૃથક્કરણના પરિણામનો અહેવાલ દ્યાવેલા નમૂનામાં ગ્રણ પ્રતેમાં રાજ્ય બોર્ડને રજૂ કરવો, અને તેનાથી પેટા-કલમ (૨)ની જોગવાઈઓનું પાલન થશે.

(૪) કલમ ૨૬ની પેટા-કલમ (૩)ના ખંડ (ઘ)માં જોગવાઈ કર્ય પ્રમાણે કાર્યધક્ષ અથવા તેના એજન્ટની વિનંતીથી અથવા જાણીબુઝીને તે ગેરહાજર રહે અથવા તે કલમની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ ઉત્સર્જનના નમૂનાનાં નિશાની કરેલાં અને સીલ કરેલાં પાત્ર કે પાત્રો ઉપર સહી કરવાની ના પાડે ત્યારે પૃથક્કરણ કરેલ કોઈ નમૂનો મેળવવામાં થયેલ કોઈ ખર્ચ એવા કાર્યધક્ષ અથવા તેના એજન્ટને ચૂકવવાનો થશે અને તેમાં કસૂર થયે જમીન મહેઝુલની બાકી અથવા સરકારી માગણું તરીકે તેની પાસેથી વસુલ કરવાપાત્ર થશે.

૨૮. (૧) રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં અહેવનામાથી,—

(ક) એક અથવા વધારે, રાજ્ય હવા પ્રયોગશાળાઓ સ્થાપી શકશે; અથવા

(ખ) આ અધિનિયમ હેઠળ રાજ્ય હવા પ્રયોગશાળાને સૌંપેલાં કાર્યો પાર પાડવા એક અથવા વધુ પ્રયોગશાળાઓ કે સંસ્થાઓને રાજ્ય હવા પ્રયોગશાળાઓ તરીકે નિર્દિષ્ટ કરી શકશે;

કલમ ૨૬ હેઠળ
લીધેલા નમૂનાના
પૃથક્કરણના
પરિણામના
અહેવાલા.

રાજ્ય હવા
પ્રયોગશાળા.

(૨) રાજ્ય સરકાર રાજ્ય બોર્ડ સાથે વિચારવિનિમય કરીને નીચેની બાબતો દરાવતા નિયમો કરી શકશે :—

(ક) રાજ્ય હવા પ્રયોગશાળાનાં કાર્યો;

(ખ) પૃથક્કરણ અથવા કસોટી માટે હવા અથવા ઉત્સર્જનના નમૂનાઓ સદરહુ પ્રયોગશાળાને રજૂ કરવા માટેની કાર્યરીતિ, તે ઉપરના પ્રયોગશાળાના અહેવાલનો નમૂનો અને એવા અહેવાલના સંબંધમાં આપવાની ફી;

(ગ) તે પ્રયોગશાળા પોતાનાં કાર્યો પાર પાડી શકે તે માટે આવશ્યક અથવા ઈષ્ટ હોય તેવી અન્ય બાબતો.

પૃથક્કરણ.

૨૭. (૧) રાજ્ય સરકાર રાજ્યપત્રમાં જાહેરનામાથી પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી અને દરાવેલી લાગકાત ધરાવતી વ્યક્તિઓને, કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સ્થાપિત કે નિર્દિષ્ટ કોઈ પ્રયોગશાળાને પૃથક્કરણ માટે મોકલેલ હવા અથવા ઉત્સર્જનના નમૂનાનું પૃથક્કરણ કરવાના હેતુસારુ, સરકારી પૃથક્કરણ તરીકે નીમી શકશે.

(૨) કલમ ૧૪ની જોગવાઈઓને બાધ આવ્યા વિના, રાજ્ય-બોર્ડ રાજ્યપત્રમાં જાહેરનામાથી અને રાજ્ય સરકારની મંજૂરીથી કલમ ૧૭ હેઠળ સ્થાપિત અથવા માન્ય કોઈ પ્રયોગશાળાને પૃથક્કરણ માટે મોકલેલ હવા અથવા ઉત્સર્જનના નમૂનાઓના પૃથક્કરણના હેતુસારુ પોતાને યોગ્ય લાગે તેવી અને દરાવેલી લાગકાત ધરાવતી વ્યક્તિઓને બોર્ડ પૃથક્કરણ તરીકે નીમી શકશે.

પૃથક્કરણના અહેવાલો.

૩૦. યથાપ્રસંગ, સરકારી પૃથક્કરારે અથવા રાજ્યબોર્ડ પૃથક્કરારે સહી કરેલ અહેવાલ હોવાનું અભિપ્રેત હોય તેવા કોઈ દસ્તાવેજ આ અધિનિયમ હેઠળની કોઈ કાર્યવાહીમાં જાપાવેલી હકીકતોના પુરાવા તરીકે ઉપયોગમાં લઈ શકશે.

અપીલો.

૩૧. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ કરેલા કોઈ હુકમથી નારાજ થયેલી કોઈ વ્યક્તિ જે તારીખે હુકમ તેને મોકલવામાં આવ્યો હોય તે તારીખથી ત્રીસ દિવસની અંદર રાજ્ય સરકાર રચવાનું યોગ્ય ગણે તેવા સત્તાધિકારી (જેનો આમાં હવે પછી “અપીલ સત્તાધિકારી” તરીકે ઉલ્લેખ કર્યો છે તે)ને અપીલ કરી શકશે:

પરંતુ અપીલ સત્તાધિકારીને એવી ખાતરી થાય કે અપીલ કરનારને સમયસર અપીલ ફૂઠી કરવામાંથી પૂર્તાં કારણસર આટકાવવામાં આવ્યો હતો તો ત્રીસ દિવસની સદરહુ મુદ્દત પૂરી થયા પછી અપીલ સત્તાધિકારી, અપીલ દાખલ કરી શકશે.

(૨) અપીલ સત્તાધિકારીમાં રાજ્ય સરકારને પોતાને નીમવાનું યોગ્ય લાગે તેવી એકજ વ્યક્તિનો અથવા ત્રણ વ્યક્તિઓનો સમાવેશ થશે.

(૩) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ અપીલ કરવાનો નમૂનો અને શેત એવી અપીલ માટે ચુકવવાની હી અને અપીલ સત્તાધિકારીએ અનુસરવાની કાર્યરીતિ, રચવામાં આવે તેવાં રહેશે.

(૪) પેટા-કલમ (૧) હેઠળ દાખલ કરેલી અપીલ માયે, અપીલ સત્તાધિકારી અપીલ કરનારને અને રાજ્ય બોર્ડને સુનાવણીની તક આપ્યા પછી, બનતી તરફાને, અપીલનો નિકાલ કરશે.

પૃથક્કરણ ૪

ફું, હિસાબો અને ઓડિટ

૩૨. કેન્દ્ર સરકાર, સંસદ આ અર્થે કાયદો કરીને યોગ્ય વિનિયોગ કરે તે પછી, આ અધિનિયમ હેઠળ રાજ્ય બોર્ડને તેઓનાં કાર્યો બજાવી શકે તે માટે પોતાને જરૂરી લાગે તેટલા હિસાબ રાજ્ય બોર્ડને દરેક નાણાંત્રીય વર્ષમાં આપી શકશે :

પરંતુ પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ની કલમ ૪ હેઠળ રચાયેલા, પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેના કોઈ રાજ્ય બોર્ડ કે જેને તે અધિનિયમથી તે હેઠળના તેના હુકમાથી નાણાં રચવા તેમજ હવા પ્રદૂષણનું નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવાને લગતા તત્ત્વમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદા હેઠળ પોતાનાં કાર્યો બજાવવા માટે સત્તા આપી હોય તેને આ કલમ-માંના કોઈ મજલ્કૂર લાશુ પડશે નહિએ.

બોર્ડનું ફું.

૩૩. (૧) દરેક રાજ્ય બોર્ડને આ અધિનિયમના હેતુસારુ તેનું પોતાનું ફું રહેશે અને કેન્દ્ર સરકાર વખતો-વખત તેમાં આપે તેવી તમામ રકમો અને તે બોર્ડની (રાજ્ય સરકાર તરફથી ફૂણા, કોઈ હોય તો તે, ફી, બાંસ, ગ્રાન્ટ, દાન, ઉપકૃતિ અથવા બીજી રીતે મળેલ) અન્ય તમામ આવકો બોર્ડના ફુંમાં જમા કરવામાં આવશે અને બોર્ડની તમામ ચુકવણીઓ તેમાંથી કરવામાં આવશે.

(૨) દરેક બોર્ડ, આ અધિનિયમ હેઠળનાં પોતાનાં કાર્યો બજાવવા માટે પોતાને યોગ્ય લાગે તેટલી રકમો ખર્ચી શકશે અને આવી રકમો, તે બોર્ડના ફુઝાંથી આપવાના બર્થ તરીકે ગણવામાં આવશે.

સન ૧૯૭૪ નોંધું- (૩) પરંતુ પાણી (પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ ની કલમ ૪ હેઠળ રચાયેલા, પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટેના કોઈ ચાલ્ય બોર્ડ જેણે તે અધિનિયમ હેઠળ તેનાં ફુઝાંથી નાણાં ખર્ચવા તેમજ હવા પ્રદૂષણનું નિવારણ, નિયંત્રણ અથવા તે ઓછું કરવાને લગતા તત્ત્વમયે અમલમાં હોય તેવા કોઈ કાયદા હેઠળ પોતાનાં કાર્યો બજાવવા માટે સત્તા આપી હોય તેને આ કલમમાંના કોઈ મજકૂર લાગુ પડશે નહિએ.

૩૪. યથાપ્રસંગ, કેન્દ્રીય બોર્ડ અથવા રાજ્ય બોર્ડ દરેક નાણાંકીય વર્ષ દરમિયાન છરાવવામાં આવે તેવા નમૂનામાં અને તેવા સમયે, નમૂનામાં અને તેવા સમયે આ અધિનિયમ હેઠળ અંદાજ આવક અને બર્થ દર્શાવતું આગામી નાણાંકીય વર્ષના સંબંધમાં અંદાજ્યપત્ર તૈયાર કરશે અને તેની નકલો યથાપ્રસંગ, કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકારને મોકલવામાં આવશે.

૩૫. (૧) કેન્દ્રીય બોર્ડ, દરેક નાણાંકીય વર્ષ દરમિયાન, છરાવવામાં આવે તેવા નમૂનામાં અને તેવા સમયે, આગામિના નાણાંકીય વર્ષ દરમિયાન આ અધિનિયમ હેઠળનો તેની પ્રવૃત્તિ અંગેનો પુરેપૂરો ખ્યાલ આપતો વાર્ષિક આહેવાલ તૈયાર કરશે અને તેની નકલો કેન્દ્ર સરકારને મોકલવામાં આવશે અને તે સરકાર આવો દરેક આહેવાલ જે તારીખે તે સરકારને મળે તે તારીખથી છ મહિનાની અંદર સંસદનાં બન્ને ગૃહો સમક્ષ મુકાવશે.

(૨) દરેક રાજ્ય બોર્ડ દરેક નાણાંકીય વર્ષ દરમિયાન, છરાવવામાં આવે તેવા નમૂનામાં અને તેવા સમયે, આગામિના નાણાંકીય વર્ષ દરમિયાન આ અધિનિયમ હેઠળની તેની પ્રવૃત્તિઓનો ખ્યાલ આપતો વાર્ષિક આહેવાલ તૈયાર કરશે અને તેની નકલો, રાજ્ય સરકારને મોકલવામાં આવશે અને તે સરકાર આવો દરેક આહેવાલ જે તારીખે તે સરકારને મળે તે તારીખથી નવ મહિનાની મુદ્દતની અંદર રાજ્ય વિધાનમંડળ સમક્ષ મુકાવશે.

૩૬. (૧) દરેક બોર્ડ, આ અધિનિયમ હેઠળનાં પોતાનાં કાર્યોના સંબંધમાં યોગ્ય હિસાબો અને અન્ય સંગત રેકૉર્ડ રાખશે અને યથાપ્રસંગ, કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર છરાવે તેવા નમૂનામાં વાર્ષિક હિસાબ પત્રક તૈયાર કરશે.

અંદાજ્યપત્ર.

વાર્ષિક આહેવાલ.

હિસાબો અને ઓડિટ.

સન ૧૯૮૫ નોંધું- (૨) કંપની અધિનિયમ, ૧૯૮૫ ની કલમ ૨૨૬ હેઠળ કંપનીના ઓડિટર તરીકે કામ કરવાની યોગ્ય રીતે વાયકાત ધરાવતા ઓડિટર દ્વારા બોર્ડના હિસાબો ઓડિટ કરવાની જોઈશે.

(૩) ભારતના કોમ્પ્ટોલર અને ઓડિટર જનરલની સલાહ ઉપરથી યથાપ્રસંગ, કેન્દ્ર સરકારે અથવા રાજ્ય સરકારે સઠરહુ ઓડિટરની નિમણૂક કરવી જોઈશે.

(૪) આ અધિનિયમ હેઠળ બોર્ડના હિસાબો ઓડિટ કરવાને નિમયેવા દરેક ઓડિટરને ચોપડા, હિસાબો, સંબંધિત વાઉચરો અને અન્યાન્યસ્થાવેજો તથા કાગળો રજૂ કરવાની માગણી કરવાનો અને બોર્ડને કોઈ ઓફિસોની તપાસ કરવાનો અધિકાર રહેશે.

(૫) આવા દરેક ઓડિટરે હિસાબોની ઓડિટ કરેલી નકલ સહિત પોતાની આહેવાલની નકલ, યથાપ્રસંગ, કેન્દ્ર સરકારને અથવા રાજ્ય સરકારને મોકલવી જોઈશે.

(૬) કેન્દ્ર સરકાર પેટા-કલમ (૫) હેઠળ ઓડિટ આહેવાલ મળે તે પછી બનતી ત્વરાએ તે સંસદનાં બન્ને ગૃહો સમક્ષ મુકાવશે.

(૭) રાજ્ય સરકાર પેટા-કલમ (૫) હેઠળ ઓડિટનો આહેવાલ મળે તે પછી બનતી ત્વરાએ તે રાજ્ય-વિધાનમંડળ સમક્ષ મુકાવશે.

પ્રકરણ ૬

શિક્ષા અને કાર્યરીતિ

૩૭. (૧) જે કોઈ વ્યક્તિ, કલમ ૨૧ની પેટા-કલમ (૫) અથવા કલમ ૨૨ની જેગવાઈઓનું અથવા અધિનિયમ હેઠળ આપેલા હુકમો કે આદેશોનું પાલન કરવાનું ચૂકે તેને એવી દરેક ચૂકના સંબંધમાં ત્રણ મહિનાની મુદ્દત સુધીની કેદની અથવા દસ હજાર રૂપિયા સુધીના દંડની અથવા એ બન્નેની અને ચૂક ચાલુ રહે તે પ્રસંગે આવી પ્રથમ ચૂક માટે દોષસિદ્ધિ થયા પછી જેટલા દિવસ સુધી એવી ચૂક ચાલુ રહે તે દરેક દિવસ માટે એકસો રૂપિયા સુધીના વધારાના દંડની શિક્ષા કરવાનો થશે.

કલમ ૨૧(૫)
અથવા કલમ ૨૨ની
જેગવાઈઓનું
અથવા અધિનિયમ
હેઠળ બાહાર પાડેલા
હુકમો કે આદેશોનું
પાલન કરવામાં ચૂક.

(૨) પેટા-કલમ (૫)માં ઉલ્લેખ ચૂક દોષસિદ્ધિની તારીખ પછી એક વર્ષની મુદ્દત પછી પણ ચાલુ રહે તો, ગુનેગારને છ મહિનાની મુદ્દત સુધીની કેદની શિક્ષા કરવા જોગ થશે.

અમૃક કાર્યો માટે
શિક્ષા.

૩૮. ને કોઈ વિકિત-

(ક) જમીન ઉપર લગાવેલા કોઈ થાંબવા, સ્થાંબ અથવા ખૂટને અથવા બોર્ડ અથવા બોર્ડના અધિકાર હેઠળ મૂકેલી, લંઘેલી અથવા રાખેલ કોઈ નોટિસ અથવા બીજ બાબતનો નાશ કરે, તેને તોડી પાડે, ખસેડે, તેને નુકસાન કરે અથવા વિકૃત કરે; અથવા

(ખ) બોર્ડના હુકમો અથવા આદેશો હેઠળ કામ કરતી કોઈ વિકિતનો, અધિનિયમ હેઠળ તેની સત્તાએ વાપરવામાં અને તેનાં કાર્યો બજાવવામાં હસ્તકૃત કરે; અથવા

(ગ) બોર્ડની માલિકીનાં કોઈ કામો અથવા મિલકતને નુકસાન કરે; અથવા-

(ધ) બોર્ડને અથવા બોર્ડના કોઈ અધિકારી અથવા અન્ય કર્મચારીને આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે, બોર્ડ અથવા એવા અધિકારીએ કે અન્ય કર્મચારીએ માંગેલી કોઈ માહિતી આપવાનું ચૂકે; અથવા

(ચ) કલમ ૨૭ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ફરમાવ્યા પ્રમાણે રાજ્ય બોર્ડને અને અન્ય હારાવેલા સત્તાધિકારીએને અથવા એજન્સીઓને રાજ્ય બોર્ડ હારાવેલા વોરણા કરતાં વધારે પ્રમાણમાં વાતાવરણમાં હવા પ્રદૂષકોનું ઉત્સર્જન થયાની અથવા એવા બનાવતી હદેશત થયાની જાણ કરવાનું ચૂકે; અથવા

(છ) આ અધિનિયમ હેઠળ તેણે આપવાનું જરૂરી હોય તેવી કોઈ માહિતી આપવામાં કોઈ મહત્વની બાબતોમાં જોટું હોય તેવું નિવેદન કરે; અથવા

(૫) કલમ ૨૧ હેઠળ કોઈ સંમતિ મેળવવાના હેતુ સારુ કોઈ મહત્વની બાબતોમાં જોટું હોય તેવું નિવેદન કરે,

તેને ગ્રામ મહિનાની મુદ્દત સુધીની કેદની અથવા પાંચસે રૂપિયા સુધીનાં દંડની અથવા એ બન્નેની શિક્ષા કરવાલેં થશે.

અધિનિયમની
અમૃક જોગવાઈ-
ઓના ઉલ્લંઘન
માટે શિક્ષા.

૩૯. ને કોઈ વિકિત, આ અધિનિયમમાં અન્યત્ર કોઈ શિક્ષાની બોગવાઈ કરવામાં આવી ન હોય તેવી આ અધિનિયમની કોઈ જોગવાઈનું ઉલ્લંઘન કરે તેને પાંચ હજાર રૂપિયા સુધીના દંડની અને ઉલ્લંઘન ચાલુ રહે તે કિસ્સામાં, આવા પ્રયત્ન ઉલ્લંઘન માટે દોપિત ર્થા પણી એવું ઉલ્લંઘન ચાલુ રહે તે દરમિયાન દરેક દિવસ માટે એકસે રૂપિયા સુધીના વધારાના દંડની શિક્ષા કરવાલેં થશે.

કંપનીઓએ કરેલા
ગુના.

૪૦. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળનો કોઈ ગુનો કોઈ કંપનીએ કાર્યો હોય ત્યારે ને સમયે ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય તે સમયે ને વિકિત કંપનીના કામકાજનું સંચાલન કરવા માટે કંપનીનો પ્રત્યક્ષ હવાલો ધરાવતી હોય અને કંપનીને લખાબદાર હોય તે વિકિત તે ગુના માટે દોપિત ગણ્યાશે અને તેની સામે કાર્યવાહી કરવાને અને તદ્દનુસાર શિક્ષાને પાત્ર થશે :

પરંતુ આ પેટા-કલમમાંના કોઈ મજફૂરથી, એવી કોઈ વિકિત, જો તે એમ પુરવાર કરે કે ગુનો ને જાણ બાદાર થશે હતો અથવા એવો ગુનો થતો અટકાવવા માટે તેણે તમામ યોગ્ય કાળજ લીધી હતી આ અધિનિયમમાં ઠાકેલી કોઈ શિક્ષાને તે પાત્ર ગણ્યાશે નહિ.

(૨) પેટા-કલમ (૧)માં ગમે તે મજફૂર હોય તે છતાં, આ અધિનિયમ હેઠળનો કોઈ ગુનો કોઈ કંપનીએ કાર્યો હોય અને એમ પુરવાર કરવામાં આવ્યે કે એવો ગુનો એ કંપનીના કોઈ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેકેટરી અથવા અન્ય અધિકારીની સંમતિથી અથવા તેઓની મૂક સંમતિથી અથવા તેઓના પણ કોઈ બેદરકારીના કારણે થશે હતો તો એવા કોઈ ડિરેક્ટર, મેનેજર, સેકેટરી અથવા અન્ય અધિકારી પણ તે ગુના માટે દોપિત ગણ્યાશે અને તેમની વિરુદ્ધ કામ ચલાવવાને અને તદ્દનુસાર તેઓ શિક્ષાને પાત્ર થશે.

સ્પષ્ટીકરણ.—આ કલમના હેતુઓ માટે—

(ક) “કંપની” એટલે કોઈ સ્થાપિત મંડળ અને તેમાં પેઢી અથવા વિકિતઓના બીજ એસોસિએશનનો સમાવેશ થાય છે; અને

(ખ) પેટીના સંબંધમાં “ડિરેક્ટર” એટલે પેટીમાંનો ભાગીદાર.

૪૧. (૧) આ અધિનિયમ હેઠળનો ગુનો સરકારના વિભાગ તરફથી કરવામાં આવ્યો હોય ત્યારે, વિભાગના વડા ગુના માટે દોપિત ગણ્યાશે અને તેમની સામે કાર્યવાહી કરવાને અને તદ્દનુસાર તેઓ શિક્ષાને પાત્ર થશે:

સરકારી વિભાગોએ
કરેલા ગના.

પરંતુ આ કલમમાંના કોઈ મજફૂરથી વિભાગના એવા કોઈ વડા જે તે ઓમ પુરવાર કરે કે ગુનો તેની જ્ઞાન બહાર થયો હતો અથવા આવો ગુનો થતો અટકવા તેણે તમામ યોગ્ય કાળજી રાખી હતી તો, કોઈ શિક્ષાને પાત્ર બનશે નહિ.

(૨) પેટા-કલમ (૧)માં ગમે તે મજફૂર હોય તે છતાં, આ અધિનિયમ હેઠળનો કોઈ ગુનો સરકારના વિભાગ તરફથી કરવામાં આવ્યો હોય અને ઓમ પુરવાર કરવામાં આવે કે તે ગુનો વિભાગના વડા સિવાયના કોઈ અધિકારીની સંમતિથી અથવા મુક્ત સંમતિથી અથવા તેના પણ કોઈ બેદરકારીના કારણે થયો હતો તો એવા અધિકારી પણ તે ગુના માટે દોષિત ગણ્યાશે અને તેમની સામે કામ ચલાવવાને અને તેઓ તદ્દનુસાર શિક્ષાને પાત્ર થશે.

૪૨. આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ કરેલા નિયમો અનુસાર, શુદ્ધભુલિયી કરેલા અથવા કરવા ધારેલા શુદ્ધભુલિયી લીપિલાં કોઈપણ કર્યાના સંબંધમાં, સરકાર અથવા સરકારના કોઈ અધિકારી અથવા બોર્ડના કોઈ સભ્ય અથવા અન્ય કર્મચારીની સામે કોઈ દાયો, ફરિયાદ અથવા અન્ય કાનૂની કાર્યવાહી થઈ શકશે નહિ. પગલાંનું રક્ષા.

૪૩. રાજ્ય બોર્ડ અથવા રાજ્ય બોર્ડની બેનિન પૂર્વમંજુરીથી કરેલી ફરિયાદ ઉપરથી હોય તે સિવાય, આ અધિનિયમ હેઠળના કોઈ ગુનાની વિચારણા કોઈ ન્યાયાલયથી કરી શકાશે નહિ અને મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, અથવા પ્રથમ વર્જના ન્યૂટિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ કરતાં ઉત્તરતા દરજાના ન હોય તેવા કોઈ ન્યાયાલયથી આ અધિનિયમ હેઠળ શિક્ષાગત કોઈ ગુનાની ઈન્સાફી કાર્યવાહી કરી શકાશે નહિ. ગુનાની વિચારણા.

સન ૪૮૦ ૪૪. બોર્ડના તમામ સભ્યો અને તમામ અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓ, આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ કરેલા નિયમોની કોઈ જોગવાઈ અનુસાર કામ કરતા હોય અથવા કામ કરવાનું અભિપ્રેત હોય ત્યારે, બોર્ડના સભ્યો, અધિકારીઓ અને કર્મચારીઓ રાજ્ય સેવકો ગણ્યાશે.

૪૫. કેન્ટ્રોય બોર્ડ આ અધિનિયમ હેઠળ પોતાનાં કાર્યોના સંબંધમાં કેન્ટ્રો સરકારને અને રાજ્ય-બોર્ડ, આ અધિનિયમ હેઠળનાં પોતાનાં કાર્યોના રાજ્ય સરકારને અને કેન્ટ્રોય બોર્ડને યથાપ્રસંગ તે સરકાર અથવા કેન્ટ્રોય બોર્ડ વખતોવખત ફરમાવે તેવાં અહેવાં, પત્રકો, આંકડા, હિસાબો અને અન્ય માહિતો પૂરં પાડવાં જરૂરી હોય.

૪૬. જે બાબત માટે આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ આપીલ સત્તાધિકારીને આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ નિર્ણય કરવાની સત્તા આપી હોય તે બાબતના સંબંધમાં કોઈ દાયો અથવા કાર્યવાહી દાખલ કરવાની કોઈ દીવાની ન્યાયાલયને હક્કમત રહેશે નહિ અને આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ મળેલી કોઈ સત્તા અનુસાર લીપિલા અથવા વેવાના કોઈ ન્યાયાલયથી અથવા અન્ય સત્તાધિકારીથી મનાઈ હુકમ આપી શકાશે નહિ. હક્કમતનો બાધ.

પ્રકરણ ૭

પ્રક્રીણ

૪૭. (૧) જે કોઈપણ સમયે, રાજ્ય સરકારનો એવો અભિપ્રાય થાય કે,—

(ક) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ રાજ્ય બોર્ડ આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ તેને સાંપેલાં કાર્યો બજાવવામાં વારંવાર કસૂર કરી છે; અથવા

(ખ) એવા સંજેગો અસ્તિત્વમાં છે જેનાથી જહેર હિતમાં તેમ કરવાનું જરૂરી બન્યું છે, તો

રાજ્ય સરકાર રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, જહેરનામાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેવી છ મહિનાથી વધુ ન હોય તેટલી મુદ્દત માટે રાજ્ય બોર્ડને પદચુંત કરી શકશે :

પરંતુ ખંડ (ક)માં દર્શાવેલ કારણોસર આ પેટા-કલમ હેઠળ જહેરનામું બહાર પાડતાં પહેલાં, રાજ્ય સરકાર, રાજ્ય બોર્ડને શા માટે પદચુંત ન કરવું જોઈએ તેનાં કારણ દર્શાવવાની તેને વાજબી તક આપશે અને રાજ્ય બોર્ડના ખુલાસા અને વાંધા કોઈ હોય તો તેના ઉપર વિચારણા કરશે.

(૨) રાજ્ય બોર્ડને પદચુંત કરતું પેટા-કલમ (૧) હેઠળ જહેરનામું પ્રસિદ્ધ થયે,—

(ક) તમામ સભ્યો પદચુંતિની તારીખથી તેવા સભ્યો તરીકેના તેમના હેઠા ખાલી કરશે;

રાજ્ય બોર્ડને
પદચુંત કરવાની
રાજ્ય સરકારની
સત્તા.

(ખ) તમામ સત્તા, કાર્યો અને ફરજો ને આ અધિનિયમથી અથવા તે હેઠળ રાજ્ય બોર્ડથી વાપરી શકાય અથવા અદા કરી શકાય અથવા બજાવી શકાય તે, જ્યાં સુધી પેટા-ક્લબમ (૩) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડની પુનર્રચના ન થાય ત્યાં સુધી, રાજ્ય સરકાર આદેશ કરે તેવી વ્યક્તિને અથવા વ્યક્તિનો વાપરવી, બજાવવી અથવા અદા કરવી જોઈશ;

(ગ) રાજ્ય બોર્ડની માલિકીની અથવા તેના નિયંત્રણ હેઠળની તમામ મિલકત પેટા-ક્લબમ (૩) હેઠળ બોર્ડની પુનર્રચના ન થાય ત્યાં સુધી, રાજ્ય સરકારમાં નિહિત થશે.

(૩) પેટા-ક્લબમ (૧) હેઠળ બાદાર પાઢેવા જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ પદચ્યુતિની મુદ્દત પૂરી થયે, રાજ્ય સરકાર—

(ક) પોતે જરૂરી ગણે તે પ્રમાણે છ મહિના કરતાં વધુ ન હોય તેટલી વધુ મુદ્દત માટે પદચ્યુતિની મુદ્દત લાંબાવી શકશે; અથવા

(ખ) યથાપ્રસંગ, નવેસરથી નિયુક્તિની અથવા નિમણૂક કરીને રાજ્ય બોર્ડની પુનર્રચના કરી શકશે અને એ કિસ્સામાં ને વ્યક્તિનો પેટા-ક્લબમ (૨)ના ખંડ (ક) હેઠળ તેના હેઠદો ખાલી કાર્યો હોય તે વ્યક્તિ પણ નિયુક્તિની નિમણૂક માટે યાત્ર ગણાયે :

પરંતુ રાજ્ય સરકાર, પેટા-ક્લબમ (૧) હેઠળ મૂળ નિર્દિષ્ટ કરેલ હોય અથવા આ પેટા-ક્લબમ હેઠળ લંબાવેલ હોય કે ન હોય તો પણ પદચ્યુતિની મુદ્દત પૂરી થયા પહેલાં ટોઈપણ સમયે આ પેટા-ક્લબમના ખંડ (૫) હેઠળ પગલું ખરી શકશે.

પાણી (પ્રદૂધયાન નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ હેઠળ રચાયેલ કેન્દ્રીય બોર્ડને સના
નિવારણ અને
નિયંત્રણ અધિ-
નિયમ, ૧૯૭૪
હેઠળ રચાયેલ
કેન્દ્રીય બોર્ડ
અથવા રાજ્ય
બોર્ડની પદચ્યુતિની
બાબતમાં ખાસ
નોંધવાઈ.

૪૮. પાણી (પ્રદૂધયાન નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ હેઠળ રચાયેલ કેન્દ્રીય બોર્ડને સના
અથવા કોઈ રાજ્ય બોર્ડને તે અધિનિયમ હેઠળ યથાપ્રસંગ, કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર નો
પદચ્યુત કરે ત્યારે આ અધિનિયમ હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડના અથવા ચોવા રાજ્ય બોર્ડનાં તમામ સત્તા, નો
કાર્યો અને ફરજો ને વ્યક્તિનો પેટા-ક્લબમ (૨)ના ખંડ (ક) હેઠળ તેના હેઠદો ખાલી કાર્યો હોય તે વ્યક્તિ પણ
હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડના અથવા ચોવા રાજ્ય બોર્ડનાં સત્તા, કાર્યો અને ફરજો વાપરતી, બજાવતી અને
આદા કરતી વ્યક્તિનો અથવા વ્યક્તિનો ચોવી પદચ્યુતિની મુદ્દત દરમિયાન વાપરવી, બજાવવી અથવા
આદા કરવી જોઈશ.

અધિનિયમ હેઠળ
રચાયેલાં રાજ્ય
બોર્ડનું વિસર્જન.

૪૯. (૧) પાણી (પ્રદૂધયાન નિવારણ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ, ૧૯૭૪ કોઈપણ રાજ્યમાં સના
જાપારે અમલમાં રાંને અને રાજ્ય સરકાર તે અધિનિયમ હેઠળ પાણી પ્રદૂધયાન નિવારણ અને નિયંત્રણ
માટે રાજ્ય બોર્ડ રેણે ત્યારે આ અધિનિયમ હેઠળ રાજ્ય સરકાર તરફથી રચાયેલ રાજ્ય બોર્ડનું વિસર્જન થયેલું
ગણાયે અને ક્રમયમ દર્શાવેલ બોર્ડ, તે રાજ્યમાં બીજા જગ્યાવેલા બોર્ડની સત્તા વાપરશે અને તેનાં કાર્યો બજાવશે.
નો
દશ્ટો.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ રાજ્ય બોર્ડનું વિસર્જન થયે,—

(ક) તમામ સભ્યો એવા સભ્યો તરીકેના તેમના હેઠદો ખાલી કરશે;

(ખ) આવા વિસર્જનની તરત જ પહેલાં રાજ્ય બોર્ડની માલિકીનાં અથવા રાજ્ય બોર્ડમાં નિહિત થયેલાં
(રાજ્ય બોર્ડના ફંડ સહિતના) તમામ નાણાં અને જમે તે પ્રકારની અન્ય ગિલકત પાણી પ્રદૂધયાન નિવારણ
અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડમાં તબદીલ અને નિહિત થયેલાં ગણાયે;

(ગ) આવા વિસર્જનની તરતજ પહેલાં રાજ્ય બોર્ડ હેઠળ કામ કરતા દરેક અધિકારી અને અન્ય કર્મચારી
પાણી પ્રદૂધયાન નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડમાં વર્ગ થયેલા ગણાયે અને રાજ્ય બોર્ડના
અધિકારી અથવા અન્ય કર્મચારી બનશે અને આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ રાજ્ય બોર્ડનું વિસર્જન થયું ન
હોત તો જે અધિધિ સુધી અને જે મહેનતાણાએ અને નોકરીની ને બોલીઓ, અને શરતોએ હેઠદો ધરાવશે
હતો તેજ અવધિ સુધી, તેજ મહેનતાણાએ અને તેજ બોલીઓએ અને શરતોએ હેઠદો ધરાવશે અને પાણી
પ્રદૂધયાન નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડ, નોકરીની ચોવા અવધિ, મહેનતાણા અને બોલીઓ અને
શરતોમાં ફેરફાર કરે તે સિવાય અને ત્યાં સુધી તેમ કરવાનું ચાલુ રાખશે:

પરંતુ એવા કોઈ અધિકારી અથવા અન્ય કર્મચારીની નોકરીની અવધિ, મહેનતાણા અને બોલીઓ અને
શરતોમાં તેને ગેરલાભ થાય તે રીતે રાજ્ય સરકારની પૂર્વ મંજૂરી વિના ફેરફાર કરી શકશે નહિં;

(૬) આવા વિસર્જનની તરતજ પહેલાં રાજ્ય બોર્ડની ગમે તે પ્રકરની તમામ જવાબદીઓ અને જુમેદારીઓ પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડના યથાપ્રસંગ જવાબદીઓ અને જુમેદારીઓ ગણાશે અને આવી જવાબદીઓ અને જુમેદારીના સંબંધમાં આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલા રાજ્ય બોર્ડના અથવા રાજ્ય બોર્ડ સામે આવા વિસર્જનની તરતજ પહેલાં નિકાલ બાબી અથવા વિઘમાન હોય તેવાં કોઈ કાર્યવાહી કે દાવાના કારણ, પાણી પ્રદૂષણ નિવારણ અને નિયંત્રણ માટે રાજ્ય બોર્ડ દ્વારા અથવા રાજ્ય બોર્ડ સામે ચાલુ રાખી શકશે અને તેના અમલ કરી શકશે.

૫૦. (૧) કેન્દ્ર સરકાર, તેના પોતાના પ્રસ્તાવથી અથવા કોઈ બોર્ડની ભલામણ ઉપરથી રાજ્યપત્રમાં જહેર નામ પ્રસિદ્ધ કરીને કોઈ ઉદ્યોગ અનુસૂચિમાં ઉમેરી શક્યે અથવા તેમાંથી કાઢી નાખી શક્યે અથવા કોઈ ઉદ્યોગની અનુસૂચિ સુધારવાની વિગતમાં ફેરફાર કરી શક્યે અને તેમ થેણે અનુસૂચિ તદ્દનુસાર સુધારેલી ગણાશે.

(૨) પેટો-ક્લબમ (૧) હેઠળ કરેલ દરેક જહેરનામાં તે કરવામાં આવે તે પછી બનતી ત્વરાએ સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ મુક્તનું જોઈશે.

૫૧. (૧) કઈ વ્યક્તિઓને ક્લબમ ૨૧ હેઠળ સંમતિ 'આપવામાં આવી છે તેની વિગતો, એવી દરેક સંમતિના રજિસ્ટર રાખવા સંબંધમાં તેણે દરાવેલાં ઉત્સર્જનના ધોરણે અને દ્યાત્રવામાં આવે તેવી અન્ય વિગતો સમાવિષ્ટ કરતું રજિસ્ટર બાબત દરેક રાજ્ય બોર્ડ રાખ્યનું જોઈશે.

(૨) પેટો-ક્લબમ (૧) હેઠળ રાખવામાં આવતું રજિસ્ટર, ઉત્સર્જન માટે એ ધોરણમાં હિત ધરાવતી અથવા તેનાથી અસર પામતી કોઈ વ્યક્તિને અથવા ના અર્થે એવી વ્યક્તિને અધિકૃત કરેલ કોઈ અન્ય વ્યક્તિના નિરીક્ષણ માટે તમામ વાજની સમય ખુલ્લું રહેશે.

સન ૫૧૬૨ પર. આધુથકિત અધિનિયમ, ૧૯૬૨થી અથવા તે હેઠળ આન્યથા જોગવાઈ કરી અન્ય કાયદાઓની નો ૩૩ ક્લબમ ૧૦ની પેટો-ક્લબમ (૧) હેઠળ અને ક્લબમ ૧૧ની પેટો-ક્લબમ (૨) હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડની અથવા અસર. હોય તે સિવાય, રેડિયો, એક્ટીવ હવા પ્રદૂષણના સંબંધમાં આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ, આ અધિનિયમ સિવાયના કોઈ અધિનિયમનમાં તેની સાથે અસંગત કોઈ મજબૂર હોય તે છીતાં અમલમાં આવશે.

૫૩. (૧) કેન્દ્ર સરકાર કેન્દ્રીય બોર્ડ સાથે વિચારવિનિમય કરીને, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી નીચેની બાબતોના સંબંધમાં નિયમો કરી શક્યો :—

નિયમો કરવાની કેન્દ્ર સરકારની સત્તા.

(ક) ક્લબમ ૧૦ની પેટો-ક્લબમ (૧) હેઠળ અને ક્લબમ ૧૧ની પેટો-ક્લબમ (૨) હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડની અથવા તેની કોઈ સમિતિની બેઠકો ભરવાના ગાયા અને સમય અને સ્થળ અને તેમાં ચલાવવાના કામકાજ માટે જરૂરી ગણ્યપૂર્ણ સહિત એવી બેઠક વખતે અનુસરવાની કાર્યરીતિ બાબત;

(ખ) ક્લબમ ૧૧ની પેટો-ક્લબમ (૩) હેઠળ બોર્ડના સભ્યો ન હોય તેવા કેન્દ્રીય બોર્ડની સમિતિના સભ્યોને ચૂકવવાનાં હી તથા ભથ્યાં બાબત;

(ગ) ક્લબમ ૧૨ની પેટો-ક્લબમ (૧) હેઠળ વ્યક્તિઓએ કેન્દ્રીય બોર્ડ સાથે સહયોગ કરવાની રીત અને તેનુંઓ બાબત;

(ઘ) ક્લબમ ૧૨ની પેટો-ક્લબમ (૩) હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડ સાથે સહયોગ કરેલી વ્યક્તિઓને ક્લબમ ૧૨ની પેટો-ક્લબમ (૩) હેઠળ ચૂકવવાનાં હી તથા ભથ્યાં બાબત;

(ઝ) ક્લબમ ૧૫ની પેટો-ક્લબમ (૨)ના ખંડ (૩) હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડ બજાવવાનાં કાર્યો;

(ઝિ) ક્લબમ ૧૪ અને અધ્ય ૧૫ હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડનું અંદરાજ્યપત્ર તથા વાર્ષિક જહેરાવ તૈયાર કરવાનો અને કેન્દ્ર સરકારને ગોકલવાના નમૂના અને સમય બાબત;

(ઝય) ક્લબમ ૧૬ની પેટો-ક્લબમ (૨) હેઠળ કેન્દ્રીય બોર્ડના હિસબો રાખવાના નમૂના બાબત.

(૨) આ અધિનિયમ હેઠળ કેન્દ્ર સરકારે કરેલા દરેક નિયમને તે કરવામાં આવે તે પછી બનતી ત્વરાએ સંસદના દરેક ગૃહ સમક્ષ તેનું સત્ર ચાલુ હોય ત્યારે એક્ટ સત્રમાં કે લગભગ બે સત્રમાં મળીને કુલ ત્રીસ દિવસની મુદ્દત સુધી મુકવા જોઈશે અને એ સત્રમાં તે નિયમ એ રીતે મૂકવામાં આવ્યો હોય તે અથવા ત્યાર પછીનું તરતનું સત્ર પૂરું થતાં પહેલાં બન્ને ગૃહો તે નિયમમાં કોઈ ફેરફાર કરવા સમત થાય અથવા બન્ને ગૃહો એમ સંમત થાય ક તે નિયમો કરવા જોઈશે નહિ તો તે નિયમ ત્યાર પછી યથાપ્રસંગ, તે રીતે ફેરફાર કરેલા સ્વરૂપમાં જ અસરકર્તી રહેશે અથવા રહેશે નહિ, પરંતુ તે નિયમમાં એવા કોઈ ફેરફાર થવાથી અથવા તે રદ થવાથી તે નિયમ હેઠળ અગાઉ એ કંઈ કરવામાં આવ્યું હોય તેની કાયદેસરતાને બાધ આવશે નહિ.

નિયમો કરવાની રાજ્ય સરકારની સત્તા.

પૃષ્ઠ. (૧) પેટા-કલમ (૩)ની જોગવાઈઓને અધીન રહીને, રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામાથી, કલમ પણી કોચ મર્યાદામાં આવતી ન હોય તેવી બાબતોના સંબંધમાં, આ અધિનિયમનો હેતુઓ સિદ્ધ કરવા માટે નિયમો કરી શકશે.

(૨) ખાસ કરીને અને પૂર્વવર્તી સત્તાની વ્યાપકતાને બાધ આવ્યા વિના, એવા નિયમોથી નીચેની તમામ અથવા કોઈ બાબત માટે જોગવાઈ કરી શકશે:-

(ક) કલમ ૭૦ની પેટા-કલમ (૭) હેઠળ આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ રાજ્યબોર્ડના અધ્યક્ષ અને (સભ્ય સચિવ સિવાય) અન્ય સભ્યોની સેવાની બોલીઓ અને શરતો;

(ખ) કલમ ૧૦ની પેટા-કલમ (૧) અને કલમ ૧૧ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડની અથવા તેની કોઈ સમિતિની બેઠકો ભરવાના ગાળા અને સમય અને સ્થળ અને તે બેઠકોમાં ચલાવવાના કામકાજ માટે જરૂરી ગણપૂર્તિ સહિત એવી બેઠકો વખતે અનુસરવાની કાર્યરીતિ બાબત;

(ગ) કલમ ૧૧ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ બોર્ડના સભ્ય ન હોય તેવા રાજ્ય બોર્ડની સમિતિના સભ્યોને ચૂકવવાનાં હી તથા ભથ્થાં;

(ઘ) કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડમાં વ્યક્તિઓએ સહયોગ કરવાની રીત અને હેતુઓ;

(ઝ) કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડમાં સહયોગ કરેલી વ્યક્તિઓને કલમ ૧૨ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ ચૂકવવાનાં હી તથા ભથ્થાં;

(ઝ) કલમ ૧૪ની પેટા-કલમ (૧) મુજબ આ અધિનિયમ હેઠળ રચાયેલ રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય સચિવની સેવાની બોલીઓ અને શરતો બાબત;

(ઝ) કલમ ૧૪ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડના સભ્ય-સચિવે વાપરવાની સત્તા અને અદા કરવાની ફરજો બાબત;

(ડ) રાજ્ય બોર્ડ કલમ ૧૪ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ પોતાના કાર્યો કાર્યક્રમ રીતે બજાવવા માટે જરૂરી જગ્યાય તેવા અધિકારીઓ અને અન્ય કર્મચારીઓને નીમવાની શરતો બાબત;

(૩) રાજ્ય બોર્ડ કલમ ૧૪ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ સલાહકાર નીમવાની શરતો બાબત;

(૪) કલમ ૧૭ની પેટા-કલમ (૧)ના અંદર (૧) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ બજાવવાનાં કાર્યો બાબત;

(૫) કોઈ વિસ્તાર અથવા વિસ્તારોને કલમ ૧૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ હવા પ્રદૂષણ નિયંત્રણ વિસ્તાર કે વિસ્તારો તરીકે જહેર કરવાની રીત બાબત;

(૬) કલમ ૨૧ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડની સંમિત માટે અરજીના નમૂના, તે માટે આપવાની હી, એવી અરજી કરવાની મુદ્દા અને તેમાં સમાવિષ્ટ કરવાની વિગતો બાબત;

(૭) કલમ ૨૧ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળની તપાસના સંબંધમાં અનુસરવાની કાર્યરીતિ;

(૮) કલમ ૨૩ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સત્તાધિકારીઓને અથવા એજન્સીઓને પૂરી પાડવાની માહિતી બાબત;

(૯) કલમ ૨૬ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ હવા કે ઉત્સર્જનના નમૂનાઓ બેવાની રીત બાબત;

(૧૦) કલમ ૨૬ની પેટા-કલમ (૩)માં ઉલ્લેખેલી નોટિસના નમૂના બાબત;

(૧૧) કલમ ૨૭ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ રાજ્યબોર્ડ પૃથક્કારના અહેવાલના નમૂના બાબત;

(૧૨) કલમ ૨૭ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ સરકારી પૃથક્કારના અહેવાલના નમૂના બાબત;

(૧૩) કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ, રાજ્ય હવા પ્રયોગશાળાનાં કાર્યો, સદરલુ પ્રયોગશાળાને પૃથક્કરણ અથવા કસેટી માટે હવા કે ઉત્સર્જનના નમૂના મોકલવાની કાર્યરીતિ, તે અંગે પ્રયોગશાળાના અહેવાલના નમૂના, એવા અહેવાલ માટે ચૂકવવાની હી અને તે પ્રયોગશાળા પોતાનાં કાર્યો પાર પાડી શકે તે માટે આવશ્યક અથવા ઈષ હોય તેવી અન્ય બાબતો;

- (બ) કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ સરકારી પૃથક્કારો માટે હાવેલી લાયકાતો બાબત;
- (બ) કલમ ૨૮ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડ પૃથક્કારો માટે હાવેલી લાયકાતો બાબત;
- (મ) કલમ ૩૧ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ આપીલ દાખલ કરવાનો નમૂનો અને રીત, એવી આપીલના સંબંધમાં ભરવાની હી, અને આપીલનો નિકાલ કરવામાં આપીલ સત્તાધિકારીએ આનુસરવાની કાર્યરીતિ;
- (૪) કલમો ૩૪ અને ૩૫ હેઠળ રાજ્ય સરકારને રાજ્યબોર્ડના અંદાજ્યપત્ર અને વાર્ષિક અહેવાલ તૈયાર કરીને મોકલવાના નમૂના અને સમય બાબત;
- (૨) કલમ ૩૬ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ રાજ્ય બોર્ડના હિસાબો રાખવાના નમૂના બાબત;
- (૮) કલમ ૫૧ હેઠળ રાખેલા રન્જિસ્ટરમાં સમાવિષ્ટ કરવાની વિગતો;
- (૧) હાવવાની કે હચાવી શકાય તેવી અન્ય કોઈ બાબત.

(૩) રાજ્ય બોર્ડની પ્રથમ રચના પણી, પેટા-કલમ (૨)માં [તેના ઝંડ (ક)માં ઉલ્લેખેલ હોય તે સિવાયની] ઉલ્લેખેલી બાબતો ગૈરી કોઈ બાબતના સંબંધમાં તે બોર્ડ સાથે વિચારવિનિમય કર્યા વિના કોઈ નિયમ કરી શકાશે નહિ, તેમાં ફેરફાર કરી શકાશે નહિ, તે સુધારી શકાશે નહિ અથવા તે ૨૮ કરી શકાશે નહિ.

અનુસૂચિ

[જુઓ કલમો ૨૧, ૨૨, ૨૪ અને ૫૦]

૧. એસબેસ્ટોસ જેને એસબેસ્ટોસ ઉત્પાદન ઉદ્યોગો.
૨. સિમેન્ટ અને સિમેન્ટ ઉત્પાદન ઉદ્યોગો.
૩. ચિનાઈ મારી અને ચિનાઈ મારી ઉત્પાદન ઉદ્યોગો.
૪. રાસાયણિક અને સંબંધ ઉદ્યોગો.
૫. કોષ્ણા અને વિચનાઈટ આધારિત રાસાયણિક ઉદ્યોગો.
૬. ઈજનેરી ઉદ્યોગો.
૭. બાહ્ય-ધાતુ ઉદ્યોગો.
૮. ખાતર ઉદ્યોગો.
૯. ફાઉન્ડીઝ.
૧૦. ખાદ્ય અને ખોતી ઉત્પાદન ઉદ્યોગો.
૧૧. ખાદ્ય કામ ઉદ્યોગો.
૧૨. બિન-બાહ્યધાતુ ઉદ્યોગો.
૧૩. કાચી ધાતુ-ખનિજ પ્રક્રિયા ઉદ્યોગો.
૧૪. શક્તિન (કોલસો, પેટ્રોલિયમ અને તેના ઉત્પાદનો) ઉત્પાદક ખાનટો અને બોર્ડલર ખાનટો
૧૫. પેપર એન્ડ પ્લટ (પેપર ઉત્પાદન સહિત) ઉદ્યોગો.
૧૬. ક્રાપ્ટ પ્રક્રિયા ઉદ્યોગો. (સંપૂર્ણ કે અંશતઃ સુતરમાંથી બનાવેલું).
૧૭. પેટ્રોલિયમ રીક્ષાઈનરીઓ.
૧૮. પેટ્રોલિયમ ઉત્પાદન અને પેટ્રો રાસાયણિક ઉદ્યોગો.
૧૯. વેસ્ટમાંથી પ્રાપ્ત અને તેના નિકાલ માટેનો ખાનટ.
૨૦. ભસ્મીકર.

એસ. રામેશ,
સચિવ, ભારત સરકાર.